Nr. 7 (73) • Casa de Creație a Republicii Moldova • iulie 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

FESTIVALUL CIREŞELOR ŞI VĂRZĂRILOR, com. Ruseștii Noi, Ialoveni

Sumar

VICTOR PLETOSUL
Festivalul cireșelor și vărzărilor 1

ANA GANGAL
Ziua Internațională a Muzeelor la Pârlița, Fălești 2

ALIONA TIMUȘ, GALINA GÂRJĂU
„Un copil – o floare“ 3

VICTORIA ANTOCI, VASILIȚA MALAI
Copilărie dulce păpădie 3

ANATOL EREMIA
Geneza și semnificațiile: carte, cărturar 4

RODICA MUNTEANU, ECATERINA BARABOI
„Pâinea cea de toate zilele“ 5

MARIA CHITIC
„La izvoarele înțelepciunii“ 6

LUDMILA BORȘ
„Cititorii florești au dat dovadă de erudiție“ 6

ELENA CULIN
„Familia mea – cetatea mea“ 7

LIDIA GONTEA
Pentru Țară, pentru Neam 7

ȘTEFAN SOFRONOVICI
Poetica poeziei populare în viziunea folcloristului Nicolae Băieșu 8

VLAD MANOLE
Corul „Veteranii“ și-a marcat jubileul 9

ION DOMENCO
Sacră amintire, semănătorii de lumină 10

N. CIOROI
„Moștenit-am din bătrâni“ 12

CLAUDIA BRĂGUȚA
„Magica“ adună prietenii 13

TATIANA MOROI
Hristos a Înviat 15

NATALIA CARAIMAN
Nu poate fi nimic mai frumos, decât un copil fericit și sănătos!. 16

CRISTINA ONCEA
Biblioteca – prietenul copiilor 17

VALENTINA RĂILEAN
Ștefan Agachi între umor și file de istorie 17

ANGELA URSACHE
Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor 18

DUMITRU PASAT
Timpul vieții, timpul morții 19

PAVEL POPA
Busuiocul, purificatorul destinului omenesc 20

SERGIU COJOCARU
Epigrame 24

PROIECTUL **„REALITĂȚI CULTURALE”**
nr. 7 (73) iulie 2017

Adresa: *mun. Chișinău, str. București, 68, of. 338, 324*
Tel.: *(+373 22) 20-25-53 (redacția)*
Mob.: *(069) 39 24 98* (**P. Popa**)
Fax: *(+373 22) 20-25-55*
E-mail: *popapavel55@gmail.com*

Sergiu Cojocaru

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, *redactor-șef*

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Naţional de Etnografie și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*

dr. Mariana Cocieru, *AȘM*

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcţia Cultură mun. Bălţi

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

FESTIVALUL CIREȘELOR ȘI VĂRZĂRILOR

Ediția a V-a

VICTOR PLETOSU

În amiaza zilei de 11 iunie, după serviciul divin de la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din comuna Ruseștii Noi, pe stadionul localității s-a desfășurat Festivalul Cireșelor și Vărzărilor. Au fost amenajate expoziții originale și diverse ale meșterilor populari din raionul Ialoveni, dar și „Casa mare”, cu zestre și bucate tradiționale cu cireșe. Sărbătoarea a început cu parada portului popular, la care au participat formațiile folclorice, în frunte cu oaspeții de onoare. După tradiția întâmpinatului cu pâine, sare și vin a avut loc trecerea în revistă a colectivelor artistice, care se evidențiază prin interpretarea unor lucrări muzicale sau coregrafice – cartea de vizită a localității ce – o reprezintă. Scopul acestui festival organizat de Primăria Ruseștii Noi, Secția Cultură, Consiliul Raional Ialoveni, e de-a susține producătorul autohton de cireșe, de a promova educația civică și ecologică, de a valorifica creațiile folclorice. În deschiderea oficială, au rostit mesaje profunde de felicitare domnul Pavel Codreanu, Primar de Ruseștii Noi; doamna Monica Babuc, Ministrul Culturii al Republicii Moldova; domnul Anatolie Dimitriu, Președintele Raionului Ialoveni; domnul Marin Păun, Primar de Ciocănești, județul Dâmbovița, România. În prezența oaspeților de onoare a avut loc semnarea Acordului de colaborare între comuna Ruseștii Noi, raionul Ialoveni, și comuna Ciocănești, județul Dâmbovița, România. A urmat serviciul divin de sfințire și de binecuvântare a roadei noi, oficiat de Protoiereul Mitrofor Anatolie Stefanov, Protopopul Raionului Ialoveni.

Festivalul a cuprins un regal de cîntece și dansuri populare cu participarea ansamblurilor etnofolclorice: „Floare de cireș”, Ruseștii Noi, conducător – Pavel Balaur; „Albinuța”,

Sociteni, conducător – Gheorghe Eremei, „Alină-te dor”, Dănceni, conducător – Petru Scripcaru; „Haiducii”, Costești, conducător – Gheorghe Matei, „Botnenii”, Bardar, conducător – Vera Tonu; „Dorul buciumului”, Pojăreni, conducător – Ion Tătaru; „Veselia”, Ulmu, conducător – Vadim Vrabii; „Țărăncuța”, Bardar, conducător – Galina Tonu; „Floare de salcâm”, Cigîrleni, conducător – Diana Josu-Braniște; „Baștina”, Peresecina, Orhei, conducător – Natalia Voloșin; „Codrencile”, Molești, conducător – Ana Țurcanu; „Busuiocul”, Văsieni, conducător – Vadim Vrabii; „Izvoraș”, Horești, conducător – Irina Malcoci; „Horeștenii”, Horești, conducător – Vasile Palancică; „Spicușor”, Văsieni, conducător – Vadim Vrabii. Spectatorii au admirat frumusețea și vigoarea veritabilei interprete Adriana Ochișanu, Artistă Emerită a Republicii Moldova. Sărbătoarea a continuat cu un program de concert cu tinere talente locale, iar o comisie specială de jurizare a desemnat „Miss Cireșica” și „Cel mai mâncăcios flăcău”.

ANA GANGAL, director, Muzeul de Istorie și Etnografie, s. Pârlița, r. Fălești

Ziua Internațională a Muzeelor la Pârlița, Fălești

„Muzee și istorii dureroase: descrie nedescrisul în muzee” - acesta a fost genericul activității organizate cu prilejul „Zilei Internaționale a Muzeelor”, la Muzeul de Istorie și Etnografie a satului Pârlița, raionul Fălești. Sărbătoarea s-a desfășurat la 18 mai 2017, moderată de directorul acestei instituții dna Ana Gangal. Invitații au reprezentat localitatea Pârlița care au fost deportați Siberia de gheață, care au trecut prin război și foamete... Ei, cu lacrimi în ochi ne-au povestit acele momente de groază prin care au trecut. Din prezentarea cărții „Victimele terorii comuniste din Basarabia”, autor Alexandru Moraru - culegere de documente depistate din Arhivele țării, am aflat și despre persoane originare localității noastre. Copiii de la Gimnaziul „Dm. Cantemir” au prezentat un minispectacol, care ne-au răscolit sufletul, ne-au provocat emoții lăsând câte o lacrimă.

Mulțumim tuturor pentru prezență, fapt ce denotă că nu le este indiferentă istoria plaiului natal.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A COPIILOR

ALIONA TIMUȘ, șefa BC, **GALINA GÎRJĂV**, șefa BP

„Un copil – o floare”

De 1 Iunie sărbătorim copilăria, oferindu-i iubirea şi aprecierea noastră. Aceasta zi este de obicei însemnată prin petreceri, diverse spectacole dedicate copiilor sau cu reuniuni în aer liber ale familiilor, toate acestea dedicate micuților.

Pentru a aduce zâmbetul pe buzele picilor, la 1 iunie 2017 în Parcul comunal de agrement pentru copii şi adulți a fost organizată o sărbătoare cu participarea tuturor, de la mic la mare. Autoritățile publice locale în parteneriat cu Biblioteca publică, Casa de cultură și Gimnaziul „V. Moga” au amenajat parcul pentru sărbătoarea, care s-a petrecut în aer liber cu dansuri, poezii, cântece, flashmob și multe altele. Bibliotecile Publică și cea pentru copii au organizat un flashmob în scopul promovării campaniei „**Ne vedem la bibliotecă**”.

Vino azi, daca ți-e dor,
În visul copiilor.
Și-o să guști, dacă mai stai,
Strop din lumea mea de Rai
(Autor: Aurora Luchian)

VICTORIA ANTOCI, directorul Şcolii de Arte din com. Bălăbăneşti
VASILITA MALAI, bibliotecar, BP, Bălăbăneşti

Copilarie dulce păpădie...

Promisiunea făcută anul trecut de către primarul com. Bălăbăneşti – Ion Nistreanu (de a sărbători an de an Ziua Copilului în comună), s-a realizat. Administrația Publică Locală în colaborare cu Şcoala de Arte, director Victoria Antoci, Casa de cultură, director Alina Novac-Orbu şi Bibliotecile Publice din comună au organizat un program amplu, inedit, vast şi feeric perindându-ne şi pe noi maturii cu multă energie în gradina copilăriei. Sărbătoarea a fost luminată dublu, datorită soarelui de care ne-am bucurat, dar şi a programului festiv care a distrat toți copii prezenți la frumosul eveniment. Au colorat programul elevii Şcolii de Arte din clasa de chitară, prof. Valeriu Minciuna, de fluier şi saxofon, prof. Dan Frecăuțanu, de pian şi acordeon, prof. Ilie Arseni, de vioară, prof. Vasile Cociu cât şi grupul de dansuri populare ne-a încins în horă, sârbă, dans modern, prof. Ina Malai. Colectivul folcloric „Lăstăreii” al Casei de cultura, conducător artistic Elena Calancea a înveselit publicul cu cântece ciobăneşti şi de glumă prezentându-ne dragostea lor față de valorile naționale folclorice. Cireşica de pe tort a fost sosirea clouniței Clounela şi a prietenei sale Piratela, care au venit în comuna noastră tocmai de pe Planeta Clounela, aducându-le copiilor multă satisfacție şi voie bună prin intermediul jocurilor-educative şi a concursurilor-distractive unde s-au încins chiar şi cei maturi. Veselia, zâmbetul, magia jocurilor, a dansurilor cât şi a cântecelor ritmate au creat o serbare de neuitat pentru micuții prezenți de la grădinițele din comună, dar şi pentru elevii de la Gimnaziu şi Liceu care au primit în dar baloane, înghețată şi acadea, pe lângă buna şi feerica dispoziție...

dr. hab. **Anatol Eremia**

Rubrică îngrijită de **dr. hab. Anatol Eremia**

Destinul cuvintelor - 14

Din istoria cuvintelor (6)

Geneza și semnificațiile: carte, cărturar.

Cuvântul *carte* este de origine latină. În latină existau doi termeni care denumeau ceea ce înțelegem noi astăzi prin *carte*: *liber* și *charta*. Franceza, italiana au moștenit termenul *liber*, limba română însă a păstrat cuvântul *charta* sub forma *carte*. Mai târziu, prin intermediul altor idiomuri, și *liber* a pătruns în limba noastră, astăzi fiind recunoscut în neologismele *librar, librărie*.

În Antichitate se scria mai întâi pe scoarță de copaci (de mesteacăn, tei) și pe tăbliță de lut care, pentru a fixa scrierea, erau uscate prin ardere în cuptoare. Mai târziu a fost întrebuințat papirusul, materialul pentru scris obținut de egipteni și de romani din tulpina papirusului, o plantă erbacee acvatică. Cele dintâi cărți reprezentau niște suluri de foi de papirus, a căror lungime ajungea până la 10 m, iar uneori și până la 40-50 m. Începând din sec. al II-lea d. Hr., papirusul este înlocuit treptat de pergament. Pentru prepararea pergamentului se foloseau piei de animale tinere (viței, mei, iezi, iepuri), tăbăcite și prelucrate prin procedee speciale. La început cărțile-pergament se făceau sul, după vechiul obicei. Ulterior, s-a recurs la tăierea dreptunghiulară și la împăturirea foilor de pergament.

Hârtia, inventată prin anul 100 d. Hr., devine în curând cel mai important material de scris. Acest suport material era preparat din fibre de plante (in, cânepă, bambuc), mașina de prelucrare primară reprezentând un fel de moară (moară de hârtie), unde fibrele uscate erau mărunțite, apoi muiate, pasta obținută, amestecată cu clei, fiind mai departe întinsă și nivelată pe o platformă netedă. Primele lucrări tipărite pe hârtie sunt cele apărute în China și India în a doua jumătate a sec. al IX-lea. În țările europene tiparul s-a răspândit în sec. al XV-lea. Înainte de apariția tiparului, cărțile erau copiate de mână, deoarece tipărirea lor era foarte scumpă. Își permiteau să aibă cărți doar marele biblioteci, universitățile, mănăstirile și nobilii bogați. În centrele culturale europene existau ateliere speciale, denumite *scriptoriumi*, unde copiștii (scribii) își aveau locul lor de muncă, dar și locul lor de trai. Cea mai veche carte a fost tipărită în China în anul 868, ea fiind descoperită în 1907 într-o peșteră din nord-vestul țării.

În Țările Românești, în secolele XIV-XV, se copiau manuscrise religioase la mănăstirile Neamț, Peri și Tismana. Acestă activitate au preluat-o apoi mănăstirile de la Bistrița, Dragomirna și Râmnicul Vâlcea. Renumite prin colecțiile de manuscrise și cărți vechi tipărite au devenit pe timpuri bibliotecile din Alba Iulia, Sibiu, Brașov, Cluj. Cea dintâi carte tipărită în limba română este „Cazania" mitropolitului Varlaam sau „Cartea românească de învățătură", apărută la Iași în 1643. În 1646 este

tipărită prima carte laică românească – „Pravila" lui Vasile Lupu, iar în 1698 vede lumina tiparului lucrarea lui Dimitrie Cantemir „Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea". În a doua jumătate a sec. al XVIII-lea Mihail Strelbițchi tipărește în Moldova cărți de istorie, bucvare, calendare. Scriitorul Gheorghe Asachi (1788-1869) susține apariția multor cărți de literatură, manuale, precum și editarea primei gazete moldovenești (1829).

Datorită rolului deosebit de important al cărții în dezvoltarea învățământului și culturii, cuvântul *carte* a căpătat în limba noastră mai multe sensuri. Principalul sens este cel de „scriere (literară, științifică, didactică etc.) tipărită și legată sau broșată". În vorbirea populară și în operele literare *carte* poate avea și semnificația de „scrisoare, răvaș". Să ne amintim versurile din „Scrisoarea III" de M. Eminescu: *De din vale de*

Rovine Grăim, doamnă, către tine,
Nu din gură, ci din carte,
Că ne ești așa departe.

Sensurile de bază ale acestui cuvânt sunt: *lucrare, operă, scriere, tipăritură, tom, volum*. Curente sunt derivatele lui: *cărticea, cărticică, cărțulie, cărturar*. În textele vechi, cuvântul *carte* apare uneori cu înțelesul de „ordin scris, emis de o autoritate" și de „act scris; document", „dovadă". Folosit cu sens figurat, *carte* mai poate însemna și „învățătură, știință, erudiție". Iată un exemplu revelator din „Amintirile" lui Ion Creangă: *„Întrecea mai pe toți băieții și din c a r t e, dar și din nebunii"*.

Cuvântul *carte* apare ca element component al multor formații lexicale compuse: *carte de învățătură, carte de căpătâi, carte domnească, carte poștală, carte de vizită*. Pe baza lui au luat ființă numeroase expresii frazeologice, proverbe, zicători: *om cu carte* „persoană care a studiat mult; cărturar", *a face carte* „a studia, a învăța", *a vorbi ca din carte* „a vorbi ca un om învățat", *a se pune pe carte* „a se apuca serios de învățat", *cum scrie la carte* „așa cum se cere, așa cum trebuie"; *cine știe carte are patru ochi, ai carte, ai parte* ș.a. Ai carte, ai parte de înțelepciunea predecesorilor. Ai carte, ai parte de bucuria noului descoperit, ne spune poetul Anatol Gujel în poezia «Cartea»:

Stai cu ea ades sub cetini
Și la boarea vântului
Mi-o asculți ca pe-un prieten,
Liber frâu dai gândului...

Ba te sui pe piscuri ninse,
Pe aripa visului;
Ba ți se așternîn vinse
Zările întinsului;

Ba descoperi noi meleaguri,
Când te duc fregatele,
Când te leagănă în larguri
Valuri, zbuciumatele;

Ba te porăiești la strunguri,
Ba, îți pare, poate că,
Chihlimbarele de struguri
Îți zâmbesc din Arctică.

Stai cu ea ades sub cetini
Și nu-ți știe numele,
Dar i-asculți cu-atâta sete,
Minunate, lumile.

RODICA MUNTEANU, șefa bibliotecii/copii;
ECATERINA BARABOI, șefa bibliotecii/publice

„Pâinea cea de toate zilele"

La data de 17 iulie, current, Casa de Cultură din orașul Cahul a găzduit Festivalul concurs regional al pâinii cu genericul „Pâinea cea de toate zilele", organizat de catre Consiliul Raional Cahul, Secția Raională Cultură Cahul în parteneriat cu APL și producătorii locali de pâine sub egida Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Festivalul a avut drept scop - promovarea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor populare de coacere a pâinii de casă. La această sărbătoare au participat formații artistice din raioanele Cahul, Cantemir, Leova, Hâncești, Basarabeasca, Taraclia, Cimișlia și UTA Găgăuzia. Festivitatea Pâinii sa bucurat de mulți oaspeți onorabili printre care dna Monica Babuc, Ministrul Culturii, Diana Dicusarî, director general Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, precum și reprezentanți ai Consiliului rational Cahul. A fost o activitate spectaculoasă, plină de recunoștință față de cei care contribuie cu dăruire de sine pentru a avea o bucățica de pâine pe masă în fiecare zi. Din raionul Leova au participat: Ansamblul folcloric „Lino-Leano" din satul Filipeni, conducător artistic Alexandra Roșca, cu Obiceiul „Secerișul grâului", cu dansul ritual „Coasa" și cântecul „Cununița grâului" și cu o bogată expoziție de

pâine au venit și bibliotecarele din satul Filipeni – Rodica Munteanu și Ecaterina Baraboi fiind considerate de către localnicii lor cele mai iscusite brutărese din sat. A fost salutată receptivitatea Primarului localității Filipeni Vasile Grosu care a contribuit la buna organizarea a expoziției și prezentarea ansamblului folcloric la acest eveniment. De laudă mare au fost și celelalte formații artistice. Festivalul a început cu vizionarea expoziției de către oficialități și oaspeți. Pentru eforturile depuse la demonstrarea expozițiilor și pentru talentul artistic, toți participanții la festival au primit din partea Consiliului Raional Cahul Diplome de participare, premii în bani și câte un coșuleț din lozie cu pâine.

MARIA CHITIC, șefa bibliotecii – filiala pentru copii, BPO „Ion Creangă”, or. Florești

„La Izvoarele Înțelepciunii”,

ed. a XXVII-a, or. Floreşti

Anul 2017 în țara noastră este marcat de o suită de activități culturale, printre care şi concursul „La izvoarele înțelepciunii”, ajuns la cea de-a 27 ediție.

În scopul promovării lecturii şi familiarizării elevilor cu viața şi activitatea personalităților din literatură, cultură, istoria națională Ministerul Culturii şi Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă” au organizat actualul concurs literar dedicat scriitorului Petre Ispirescu.

La 10 mai 2017 Direcția Cultură, Turism, Tineret şi Sport Floreşti, în cooperare cu Direcția Învățământ au petrecut etapa raională a concursului, la care au participat 30 de elevi din bibliotecile publice şi şcolare.

Despre viața şi opera literară a scriitorului Petre Ispirescu ştiau toți, dar cei mai buni au devenit: Daniel Prodan, L.T. „Ion Creangă” – locul I; Victoria Afonin, L.T. „Mihai Eminescu”, Ghindeşti – locul II; Mihaela Zdraguş, liceul din satul Ştefăneşti – locul III; cîştigătorii vor apăra cinstea raionului la Chişinău, la 20 mai 2017. Celorlalți elevi pentru participare li s-au oferit diplome şi câte o umbrelă.

LUDMILA BORŞ, Directia Cultura, Turism, Tineret și Sport, or. Florești

„Cititorii floreşteni au dat dovadă de erudiție”

La data de 20 mai 2017 învingătorii Concursului literar „La izvoarele înţelepciunii”, etapa raională dedicată creaţiei scriitorului Petre Ispirescu s-au întâlnit la Chișinău, la etapa republicană.

În incinta filialei BNC „Ion Creangă”, fidelii cititori, cunoscători ai operei lui Petre Ispirescu în duelul intelectual al erudiţilor, au confirmat încă odată înţelepciunea proverbului popular „Cine știe carte – are parte”.

Cu mândrie menționăm faptul că, Daniel Prodan (L.T. „Ion Creangă”, or. Florești) și Victoria Fonin (L.T. „Mihai Eminescu”, s. Ghindești) au ocupat primele locuri la etapa republicană, iar Mihaela Zdraguș (L.T. s. Ștefănești) – locul II. Vreau să exprim recunoștinţă și mulţumiri celor care le-au ajutat tinerilor cititori în studierea operei literare a scriitorului. Acești profesioniști în domeniu: Liudmila Olari (L.T. „Ion Creangă”, or. Florești); Maria Chitic, șefa Bibliotecii filiale pentru Copii din or. Florești; Nelea Capbătut – șefa Bibliotecii L.T. „Mihai Eminescu”, or. Florești; Tamara Botnari, Biblioteca Publică Ghindești; Tatiana Lavric – șefa Bibliotecii L.T. s. Ștefănești; Nina Trandafir – Biblioteca Publică Ștefănești. În acest concurs au avut de câștigat toți.

Întâlnirea cu personajele literare, cunoștința cu activitatea și creaţia literară a scriitorilor din literatura universală și națională, îmbogățesc bagajul de cunoștințe cu care cititorii păşesc în viaţă. În cărţi întâlnim multe exemple de dragoste și compătimire, bărbăţie și curaj, devotament și eroizm.

Deci, vă invităm la lectură și ne vedem la bibliotecă!

ELENA CULIN, șefa BP

„Familia mea – cetatea mea”

Luna mai a fost bogată în evenimente pentru Biblioteca publică Caplani. Sau desfășurat mai multe activități culturale dedicate Familiei. Pe data de 15 mai a fost Ziua Internațională a Familiei. La această frumoasă sărbătoare au fost prezente familii din comunitate, utilizatori ai bibliotecii. Oaspete de onoare l-am avut pe Andrei Cotorobai, autorul cărții „Carte pentru toți”. În creația sa, dumnealui a expus ceea ce a văzut, a trait, a simțit în viața de toate zilele. Autorul are poezii de dragoste, despre familie, satul natal Caplani. Creațiile lui sunt pentru toate vârstile și toate categoriile de oameni, iar cartea va ocupa un loc prestigios în biblioteca fiecăruia dintre ei.

A înfrumusețat biblioteca meșterul popular, consăteanul nostru dna Vasilisa Maxian, membrul Serviciului Modern al bibliotecii publice care învață colaboratorii serviciului respectiv diferite lucruri frumoase.

Aduc sincere mulțumiri APL pentru susținere si tableta procurată pentru bibliotecă. Acum vom avea ocazia să participăm la proiectul 1+1 Novateca. Partenerilor pentru aportul adus, Gimnaziului, Bibliotecii pentru copii, meșterului popular și tuturor utilizatorilor prezenți la această serbare.

LIDIA GONTEA, metodist, BPR „Iulian Filip”, Drochia

Pentru Țară, pentru Neam

Peste 80 de persoane: combatanți, bibliotecari, părinți, elevi, dintre care 29 de tineri – concurenți au rămas foarte impresionați, emoționați, după interpretarea cântecelor și a recitalului de poezie patriotice, cele mai consacrate creații la tema propusă, în cadrul Festivalului – concurs „Pentru Țară, pentru Neam”, ediția a II-a.

Menționăm că în ultimul timp educației patriotice nu-i este acordată atenția meritată (părerea noastră). Ani la rând nu s-a apreciat atașamentul omului de rând față de pământul natal, respectarea tradițiilor acumulate de-a lungul istoriei, a limbii și culturii precum și încrederea în viitor și prosperitate. Acest concurs – festival are menirea de a educa la tânăra generație simțul patriotic - una din trăsăturile fundamentale ale personalității fiecărui om.

Dragostea de Neam, de Țară, mândria pentru valorile înaintașilor noști, pentru libertate, demnitate, grai sunt cele mai sacre valorile spirituale ce au fost promovate de către tinerii participanți. A fost receptiv la mesajele transmise și publicul prezent, care i-a încurajat prin aplauze și susțineri la interpretarea cântecelor și declamarea versurilor, care trezeau sentimente frumoase, înălțătoare.

Tinerii au rămas mulțumiți de prestația lor, de locurile obținute și diplomele de care sau învrednicit. Cu un înflăcărat cuvânt despre acei ani de foc s-a adresat și președintele Uniunii Combatanților din raion dl Anatol Bugai. Acest discurs a avut un impact colosal atât asupra participanților, cât și a celor prezenți în sala devenită neîncăpătoare, atrăgând și trecătorii de pe stradă, care au solicitat continuitatea acestui concurs – festival.

Participanții la eveniment au solicitat informații despre evenimentele de la Nistru din 1992 pentru a se documenta dar și literatură la tema dată.

Biblioteca va rămâne și în continuare acel promotor al valorilor naționale, va educa beneficiarilor, în special copiii, dragostea de neam, deoarece patriotismul presupune lucrare, dăruire, jertfă, recunoștință, într-un cuvânt, iubire față de tot ce este românesc, frumos și curat. Să ne jertfim, fiecare după puterile lui, pentru sângele din care am răsărit căci, așa după cum spunea Lucian Blaga *„nici un popor nu e atât de decăzut încât să nu merite să te jertfești pentru el, dacă îi aparții”.*

ŞTEFAN SOFRONOVICI, cercetător științific,
Sectorul de Folclor, Institutul de Filologie AȘM

Poetica poeziei populare în viziunea folcloristului

Nicolae Băieșu

Pe parcursul activității de peste o jumătate de secol, folcloristul Nicolae Băieșu (n. 24.06.1934-m.07.06.2015), a abordat un spectru larg al problemelor din domeniul folclorului și al folcloristicii. Venim cu unele referințe ce țin de poetica poeziei populare a obiceiurilor calendarice, care s-a aflat în vizorul cercetătorului timp de mai multe decenii. Drept mărturie ne stau multiplele publicații. *Poetica plugușorului tradițional: subiectul, personajele, compoziția, limba poetică,* articol publicat în revista *Limba și Literatura Română* (numită pe atunci greșit „moldovenească"), anul 1969, nr. 4, p. 29-36. Un alt articol *Din poetica și stilul colindelor*, este publicat în cartea *Cercetări folcloristice*, Editura Cartea Moldovenească, Chișinău, 1969, p. 3-30.

Probleme de versificație folclorică sunt tratate de către distinsul cercetător Nicolae Băieșu și în unele monografii de mai târziu, dintre care menționăm *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou,* Chișinău, Editura Știința, 1972, 236 p. și *Poezia populară a obiceiurilor calendarice,* Editura Știința, Chișinău, 1975, 474 p.

Nicolae Băieșu ne oferă o descriere amplă și detaliată a *Plugușorului* ca fenomen etno-folcloric calendaristic al românilor din Republica Moldova și din alte regiuni locuite de români, în deosebi din Ucraina. Este relevantă aprecierea *Plugușorului* ca parte componentă a poeziei populare a obiceiurilor calendarice. Citățm: „Plugușorul" tradițional ne produce și astăzi plăcere estetică, grație conținutului impresionant, optimist și formei artistice originale... „Plugușorul" a desfătat multe generații, fiind o creație populară colectivă, compusă de către poporul nostru încă la începutul istoriei sale..." (Nicolae Băieșu. *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou,* Chișinău, Editura Știința, 1972, p 140-141).

Subiectul *Plugușorului* redă fazele muncii agricole ale harnicului plugar Badea Vasile pentru pâinea cea de toate zilele: aratul, semănatul și seceratul grâului, apoi măcinatul la moară și coptul colacilor pentru urători. Alături de eroul principal care „știe bine rostul la pâine" este fierarul, morarul, secerătorii și, desigur, gospodina de casă, care știe a coace pâinea, fiica ei ș.a.

Fiind o creație poetică epico-narativă, *Plugușorul* cuprinde în el și elemente ale genului dramatic, ale teatrului popular. Cercetătorul Nicolae Băieșu observă și menționează aceste particularități compoziționale: „Caracterul scenic al Plugușorului îl denotă și împărțirea textului în tablouri separate, „acte". Din punct de vedere compozițional Plugușorul poate fi divizat în trei compartimente: introducere, „actele" ca atare și finalul." (Nicolae Băieșu. *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou,* Chișinău, Editura Știința, 1972, p 117-118).

Printre procedeele artistice de ordin compozițional cercetătorul analizează și exemplifică *dialogul, antiteza, paralelismul, enumerarea* ș.a., care sporesc valoarea estetică a *Hăiturii* noastre tradiționale. Unul dintre principalele procedee artistice folosite de către poeții anonimi în Plugușor este repetiția. Cercetătorul Nicolae Băieșu analizează mai multe tipuri ale repetiției:

1. Anafora: „*Câte* paie sînt în casă,
   Atâtea galbeni pe masă;
   Câte petre în fântână,
   Atâtea oale cu smântână" (Op. cit. p. 123)
2. Polisidentonul: „Și o cernut un sac,
   Și o făcut un colac,
   Și o cernut doi saci,
   Și o făcut doi colaci..." (Op. cit. p. 123)
3. Asidentonul: „Rupi-n douî,
   Dă și nouî,
   Rupi-n trii
   Dă și lu-Andrii;
   Rupi-n patru,
   Dă și lu Spartu..." (Op. cit. p. 124)
4. Palilogia, numită și anadiploză, sau acronogramă:
   „A pornit *la arat,*
   La arat, la semănat..." (Op. cit. p. 124)

În *Plugușor* găsim un buchet bogat al figurilor de stil din sistemul făurit de-a lungul anilor de poeții anonimi pe care cercetătorul îl analizează detaliat: hiperbola, litota, epitetul, comparația, metafora, metonimia, sinecdoca, simbolul, ș.a. Acești tropi înfrumusețează „limba veche și-nțeleaptă" a poeziei populare românești. Din lipsă de spațiu nu vom da aici exemple.

Merită menționată viziunea cercetătorului cu privire la *Plugușorul* tradițional în cadrul versificației folclorice.

Citãm: „*Hãitura* tradiționalã fiind o poezie recitatã și având tangențe cu speciile poetice oratorice, în text predomină versul liber. Adicã unitățile ritmice sînt neregulate, versurile au diferite lungimi, lipsesc strofele (ca în toatã poezia popularã). Versul e de tip frazual. Aceasta înseamnã cã ritmicitatea se bazează pe fraze poetice care apar ca unități intonaționale. Divizarea textului în fraze este oarecum liberã. Între versuri și chiar în interiorul lor se fac pauze mici, iar între fraze – pauze mai mari. După câteva fraze, ori după fiecare din acestea se rostește refrenul specific *Hãiturii*. Din cauza inegalității versurilor este dificilã stabilirea în *Plugușor* a unui ritm regulat, a rânduirii cât de cât sistematice a silabelor accentuate și neaccentuate. Se îmbinã piciorul bisilabic (troheul și iambul) cu cel trisilabic (dactilul, anapestul ș.a.), fãrã a altera aspectul sonor al creației poetice date. Se reliefează muzicalitatea internã al versurilor și frazelor”. (Nicolae Bãieșu. *Poezia popularã moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou,* Chișinãu, Editura Știința, 1972, p 138-139).

În probleme de versificație, Nicolae Bãieșu polemizează cu Leonid Curuci, fãcând o observație corectã referitor la versul regulat trohaic întâlnit în *Hãiturile* tradiționale. Citãm: „Nu e justificatã presupunerea cercetãtorului Leonid Curuci în lucrarea *Versul moldovenesc* (p. 19), cum cã „Hãiturile în vers regulat trohaic își datoresc acest ritm influențelor culte (Alecsandri, Sion, ș.a.)”. Mulțimea variantelor *Hãiturii* tradiționale autentice (care s-au format, desigur, pânã la V. Alecsandri și G. Sion) dovedesc contrariul: ele conțin foarte multe versuri trohaice populare”. (Nicolae Bãieșu. *Poezia popularã moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou,* Chișinãu, Editura Știința, 1972, p 139).

În concluzie menționãm cã folcloristul Nicolae Bãieșu se aseamãnã cu harnicul plugar Badea Vasile din Plugușorul nostru tradițional. Constatãm cã Domnia sa a tras o brazdã distinctã în ogorul folclorului, adunând frumoasã roadã pe care ne-a lãsat-o drept moștenire.

Astfel harnicul și prodigiosul folclorist Nicolae Bãieșu a contribuit la valorificarea tezaurului folcloric românesc.

VLAD MANOLE, or. Hâncești

CORUL „VETERANII” ȘI-A MARCAT JUBIELUL

Corul „Veteranii” de la Casa Raionalã de Culturã din Hâncești a împlinit douã decenii de activitate. Amintiri, emoții de neuitat au trãit la spectacolul jubiliar.

Vineri, la data de 23 iunie, Casa Raionalã de Culturã a îmbrãcat straie de sãrbãtoare. Unul din colectivele sale, Corul „Veteranii”, și-a marcat jubileul de 20 de ani. La eveniment i-a onorat cu prezența președintele raionului dl Ghenadie Buzã, șeful Direcției Raionale Culturã și Turism Hâncești dl Ion Tublu, specialiștii direcției respective Ana Dumitraș, Larisa Vlas, reprezentanții Școlii de Arte „Timotei Bãtrânu”. Evenimentul s-a dovedit a fi unul plin de emoții și surprize plãcute.

Colectivul „Veteranii” a fost promotorul artei corale și tradițiilor neamului pe parcursul celor 20 de ani. Datorità înregistrãrilor de la Radio Moldova și Moldova 1, întreaga țarã cunoaște activitatea acestuia. Printre ele sunt: „Port în suflet dor de cântec” de la Radio Moldova (2 emisiuni), oaspeți la emisiunea „Bunã dimineața” la Moldova 1, secvențe la buletine de știri la Mesager de la postul public de televiziune Moldova 1, a menționat moderatorul programului Victoria Plãcintã. Despre acestea și alte realizãri frumoase au putut afla cei prezenți și din filmul „Prin ani cu dor” prezentat pe ecranul mare în timpul activității. Un moment emoțional a fost omagiul adus colegilor din cor ce au plecat în veșnicii. Acompaniatorul colectivului Sergiu Ștefan a dat citirii poeziei „Scrisoare cãtre colegi”, care a fost însoțitã și de un slide cu imagini ale foștilor membri din colectiv. „Consiliul Raional și Direcția Raionalã Culturã și Turism vã sunt mereu alãturi, oferindu-vã susținere. Aveți un repertoriu foarte frumos, ați pãstrat tradițiile neamului. Dvs stimați membri ai corului aveți un suflet mare. Cu acest prilej vã vom oferi diplome și un premiu bãnesc”, a spus președintele raionului. În cadrul spectacolului jubiliar colectivul a prezentat un program variat de cântece: bisericești, de dor și jale, de sãrbãtoare.

„Colectivul are un repertoriu bine gândit și pãstrat cu sfințenie. Prin cântec veteranii fac viața mai interesantã. Pentru a ajunge la aceste rezultate s-a muncit mult. Vom fi și mai departe colectivul care va bucura sufletele spectatorilor”, a spus cu bucurie dirijorul corului dl Nicolae Panfil. Cu un un mesaj de felicitare au venit dl Ion Tulbu și dna Ana Dumitraș. În semn de respect șeful Casei de Culturã dl Valeriu Vlas a decernat cu diplome membrii corului. Pe parcursul activității cei prezenți au putut admira și expoziția de fotografii ce a demonstrat activitatea de succes a acestui colectiv. Dulci amintiri au împãrtãșit și membrii corului care au activat chiar de la fondarea lui și pânã în prezent. În premierã corul a interpretat și imnul sãu „Mereu vom cânta”, textul fiind creat de acompniatorul Sergiu Ștefan, iar muzica – prelucratã de dirijorul Nicolae Panfil. Ne-am convins cã: „E timpul în viațã grãbit / Mereu nu-i nimic înflorit / Rãmân amintiri de mai ieri / Cu bucurii și dureri”.

La finalul activității colectivul a adus sincere mulțumiri tuturor, administrației Casei de culturã, moderatorului și regizorului de sunet Valeriu Zotov pentru sprijinul oferit întru organizarea spectacolului jubiliar. Prin piesa interpretatã la final coriștii au spus: „Mereu, noi mereu vom cânta/ Și suflete vom bucura/ Mereu, noi mereu vom trãi/În cântec ne veți regãsi!...”

SACRĂ AMINTIRE, SEMĂNĂTORI DE LUMINĂ...

ION DOMENCO

Atunci când blânda primăvară trezește totul la viață sau când frunzele arămii ale toamnei se zbuciumă în valsul vântului până acceptă căderea, când răsare ca o veșnică lumină generosul soare sau când norii se frământă dureros până trimit pământului răcoarea ploiței, ne amintim, cu pietate, de iubiții dascăli, de acei, cărora le datorăm, de fapt, după bunii părinți, mai totul ce-am acumulat de-a lungul anilor. Pentru că, cine n-am fi, oricare ne-ar fi destinul și unde n-am poposi în astă viață, avem o datorie mereu neachitată față de învățătorul sau învățătoarea iubită, există pentru fiecare dintre noi un timp al trăirii, o clipă a mărturisirii, când sufletul omenesc caută disperat cuvintele potrivite, alese pentru a da glas și formă emoțiilor, amintirilor și speranțelor din frumoșii ani de școală...

Iată că, la mijlocul lui Florar, sufletista Elena Dănăilă din satul Cociulia, raionul Cantemir, cu fiica Veruța a reușit să adune, în localul școlii din satul natal, învățători și profesori, educatori și lucrători din cultură, săteni la o sărbătoare a spiritului, la o improvizată serată cu genericul „Ne-nchinăm cu pietate Ție, Dascăle iubit!", consacrată părinților și buneilor Zinaida și Petru Dănăilă, tuturor dascălilor trecuți în eternitate de-a lungul anilor. Și a fost la acea improvizată masă rotundă atâta bucurie, blândețe, speranță, generozitate, recunoștință, au fost recitite și cântate chiar! atâtea versuri calde, dulci despre acei care au pus pixul, au rotunjit, împreună cu învățăceii, primele buchii, însoțindu-i, cu sfatul și fapta, pe tot parcursul vieții. Au fost clipe de neuitat, amintiri, bucurie, dar și note de nostalgie, regret pentru scurgerea năvalnică, nestăvilită a timpului, care le schimbă pe toate. De aceea, este indiscutabil că avem datoria, necesitatea de a scrie, a reîmprospăta istoria și cultura acestui lăcaș de lumină și căldură, cu numele școala natală, să scriem și prin paginile de gând, simțire și creație despre întâlnirile de suflet cu pedagogii dragi, la vatra scumpă, or, vine vorba, cel mai bun dintre profeții Viitorului este Trecutul, care ne readuce, în suflet, bucuria tinereții.

Făcând o ochire retrospectivă a acelei serate ce a abundat de creație, emoții, speranțe, m-am prins asupra gândului că, de bună seamă, raza de soare ce te încălzește nu-ți este nicicând împuținată, dacă se mai încălzește la ea și aproapele tău... Din momentul, când moderatoarea evenimentului, managerul actualului Gimnaziu „Valeriu Hanganu" din Cociulia, Maria Avram, a anunțat că întâlnirea de astăzi este motivată

de dorința de a-i comemora pe semănătorii de lumină, plecați în eternitate, dar în special pe acei care au fost Petru și Zinaida Dănăilă și până la tradiționala poză comună înainte de masa de pomenire a regretaților dascăli, am trăit clipe de profund respect pentru urmașii recunoscători, or, spunea înaintașul nostru, Miron Costin, „Feciorii cei buni adaugă și cresc numele părinților lor, iar feciorii răi ocărăsc și sting numele părinților buni".

Fiica Zinaidei și a lui Petru Dănăilă, care și-au consacrat întreaga viață educației și instruirii copiilor din Cociulia și satele din împrejurimi, îndrumând și plămădind zeci de generații de învățăcei, mulți dintre care au preluat ștafeta semănătorilor de lumină în școala natală, Elena Dănăilă, avea să înceapă aducerile aminte cu un inspirat îndemn în versuri – „Mă rog de voi să nu-i uitați/Pe cei ce-n neființă sunt plecați", pentru a continua cu mărturisirea-i sinceră că de la pă-

rinți a învățat atâtea lucruri bune, frumoase și utile, încât îi ajung pentru întreg restul vieții. Pedagogi înzestrați, mama și tata puneau multă dragoste și pasiune, adevăr și sinceritate în tot ceea ce făceau, fiind călăuziți de înțelepciunea țărănească, că numai astfel ceea ce construiesc ei va dura o veșnicie. Anticipând evenimentele, voi spune că și alți vorbitori - Maria Avram, Maria Grecu, Valentina Mocanu, Paulina și Ion Boișteanu, subsemnatul ș.a. – foști discipoli, colegi de lucru ai regretatului cuplu au subliniat că Zinaida și Petru Dănăilă au fost mai mult decât pedagogi cu renume, ce au trecut prin viață cu fruntea sus, cu sentimentul unor profesioniști de performanță, încrezuți în virtuțile umane, cărora le dădeau rod și speranță din izvorul nesecat de cunoștințe, dar/sau mai ales – din bunătatea și frumusețea nobilei profesiuni, vocații ași zice, de semănători de lumină. Faptele lor erau concrete, vorbele, își aminteau cu dor și drag vorbitorii, curgeau domol, așezându-se în sufletul învățăceilor ca mărgelele pe ața aurită, ca în basme; povestea vieții lor a fost o operă viguroasă, cu virtuți omenești, din care palpită și acum căldură și lumină tămăduitoare, dătătoare de viață, pe firmamentul căreia sunt încrustate pentru totdeauna numele lor înălțătoare, la fel ca și pe frontispiciul străzii ce poartă numele lui Petru Dănăilă. Omul, care, precum scrie jurnalistul Ion Domenco în cartea „Alfabetul demnității”, a rămas în memoria sătenilor, tuturor celor care l-au cunoscut, au învățat atâtea de la Dumnealui, un pedagog sincer, onest, darnic și mărinimos, ca fața pâinii fiindu-i cugetul și fapta, cu aceeași cutezanță în priviri și acțiuni, cu aceeași pasiune pe o viață-grijă pentru învățăcei, pentru copiii ce se vor Oameni cu literă mare...

Ca un înger fără de prihană a crescut în această grădină înfloritoare a soților Dănăilă fiica Elena, cei trei nepoți – Veruța, Iura și Mihăiță – care, pășind ferm, cu demnitate, pe calea vieții, și-au găsit rostul, afirmându-se ca niște stejărei, continuatori ai crezului sacru de a lăsa urme curate, adânci, cu miros de eternitate pe acest pământ. Acel fior ce licărește din amintirea senină a înaintașilor le dă noi puteri, îi învrednicește cu virtuți pure, ca lacrima, ce îi îndeamnă să omenească pe aproapele lor. Au însușit din fragedă copilărie că numai păstrând vie amintirea părinților și buneilor ne purificăm sufletul, ne autocurățim, înălțându-ne deasupra rutinei ce ne încurcă să cugetăm, la rece, despre trecut, prezent și viitor, această triadă fiind călăuzitoare în viață... Precum avea să sublinieze, copleșită de emoții, Elena Dănăilă, frumoasa tradiție de a-i comemora pe colegii de breaslă, plecați în altă lume, are, la Școala din Cociulia o semnificație aparte: aici amintirea despre foștii colegi este mereu vie, pe tot parcursul anului, dovadă fiind standurile ornate, cu grijă, cu portretele tuturor regretaților pedagogi, în memoria cărora, asistența a păstrat un minut de reculegere; clipele ce au răvășit inima fiecăruia dintre cei prezenți în timpul derulării filmulețului despre seratele de comemorare a marilor dispăruți, imortalizate de către pedagogul Natalia Cârlan. Iar clipele de revelație, dăruite asistenței de către talentații discipoli, care au recitat poezii răscolitoare, de către focoșii dansatori ai ansamblului „Mocăncuța”, ghidați de Eudochia Popescu, urmăriți de cei prezenți cu ochii înrourați, versurile dedicații ale colegilor pedagogi, florile vii și plecăciunile de recunoștință din partea foștilor și actualilor discipoli au venit să confirme o dată în plus enunțul de mai sus. Precum scrie același Ion Domenco în noua sa carte „Drumul spre casă”, soții Dănăilă merită o veșnică amintire, fiindcă au avut stimă și respect pentru discipoli, elevi și colegi de lucru, săteni, pentru toți oamenii. De aceea, nu-i de mirare că mai rar întâlnim asemenea dragoste, sinceră și curată, sacră amintire față de părinți și bunei din partea copiilor și nepoților, precum o face fiica Elena, cei trei nepoți, care continuă, cu fermitate și tenacitate, brazda înaintașilor, purtând sus torța luminii, a adevărului, generozității și toleranței pe această palmă de pământ cu nume sfânt, Cociulia...

...Au urmat câteva surprize plăcute, clipe uimitoare, rodul creativității și talentului artistic al Elenei Dănăilă, intonarea Imnului satului (autori - Ion Boișteanu și Nicolae Mocanu), frumoasele cadouri dăruite oaspeților, după care – pozele în grup, colective, întâlnirea de suflet încheindu-se cu o masă de pomenire, parte integrantă a unor asemenea evenimente de neuitat, în pragul cărora ne încearcă bucuria pentru ceea ce am făcut, dar și nostalgia pentru trecutul ireversibil...

N. CIOROI, spec. princ. DCTTS, Leova

„Moștenit-am din bătrâni”

Folclorul este una dintre cele mai importante valori, care depozitează file ale istoriei și culturii de secole, este o inapreciabilă comoară de tradiții, obiceiuri și datini a poporului nostru.

Ne bucură faptul că oamenii îndrăgesc folclorul, îl receptează bucuroși, cu exuberanță, pasiune, patimă, fiind dornici de autenticitate, interpretare adecvată, pentru că creația populară constituie un inepuizabil izvor de inspirație.

La data de 14 mai, în s. Borogani, r. Leova s-a desfășurat Festivalul folcloric „Moștenit-am din bătrâni”, organizat de către Direcția Cutură, Turism, Tineret și Sport în parteneriat cu Consiliul Raional Leova.

An de an festivalul crește valoric, impunându-se în viața cultural-artistică a raionului.

Și de această data participanții festivalului, după vechiul obicei al ospitalității, au fost întâmpinați cu „pâine și sare” de către administrația publică locală în frunte cu primarul s. Borogani dna Savițki Elena, după care a urmat o spectaculoasă paradă a portului popular, participanții făcând mici popasuri la răstignirile sfinte din sat, unde gospodinele mahalelor așteptau oaspeții cu bucate alese.

Spectacolul folcloric s-a desfășurat în spirit competitiv, de înalt profesionalism, iar colectivele participante au demostrat o bună cunoaștere a tradițiilor și obiceiurilor strămoșești din localitățile respective.

A fost o adevărată sărbătoare, o explozie de tradiții, păstrate din generație în generație și transmise mai departe prin intermediul acestui frumos spectacol, care a fost urmărit cu o deosebită atenție de către locuitorii satului, sala fiind arhiplină.

În cadrul evenimentului au participat colective folclorice din satele/comunele din r. Leova: Borogani, Tochile-Răducani, Sărata-Nouă, Filipeni, Romanovca. Baiuș, Cazangic, Beștemac, Tigheci, Hănăsenii Noi, or. Leova și Iargara, cât și invitați ai festivalului: Ansamblul folcloric „Semănătorii” din s. Cociulia, r. Cantemir și Ansamblul folcloric „Dacii”, s. Todorești, r. Anenii Noi, care au prezentat un splendit spectacol al cântecului autentic, venind de acasă cu tot ce au mai frumos, cucerind spectatorii prin ținuta scenică, măiestria interpretativă și repertoriul selectat de înaltă valoare artistică.

Dat fiind faptul, că acest festival totuși este și un concurs, evoluarea colectivelor a fost jurizată. Iată numele câștigătorilor:

Premiul I – Ansamlul folcloric „Busuioc moldovenesc”, s. Borogani;

Premiul II – Ansamblul folcloric „Izvoraș”, s. Cazangic și Ansamblul folcloric „Țărăncuțele”, s. Beștemac;

Premiul III – Ansamblul folcloric „Lino-Leano”, s. Filipeni; Ansamblul folcloric „Dorul”, s. Sărățica-Nouă; Ansamblul folcloric „Codreanca”, s. Tigheci.

Reușita acțiunii se datorează conlucrării dintre Administrația Publică locală, Casa de cultură și Direcția Cultură Turism, Tineret și Sport Leova și nu în ultimul rind, grație colectivelor pedagogice, elevilor, locuitorilor din s. Borogani, care s-au încadrat activ și au contribuit la organizarea festivalului.

CLAUDIA BRAGUȚA, specialist principal, DCTST Căușeni

„Magica” adună prietenii

Cu acest generic, pentru a 25-a oară Ansamblul de dans modern „Magica” și-a adunat prietenii, mulți la număr și toți iubitori de frumos. Cu 25 de ani în urmă pe lângă Casa Raională de Cultură Căușeni a apărut un mic vlăstar al frumuseții şi măestriei, au trecut ani şi din acel vlăstar s-a ridicat o frumoasă livadă care în această perioadă a colectat cele mai frumoase flori ale spațiului mioritic. Este vorba de Ansamblul de dans modern „Magica”, conducător artistic Doamna Svetlana Goncearova.

Astăzi cu siguranță putem spune, că fiecare al zecelea locuitor al orașului Căușeni cunoaște colectivul „Magica”. Cu atât mai mult, copiii foștilor absolvenți sunt și ei participanți, la rândul lor, al acestui minunat și plin de talente colectiv, însușind de mici arta coregrafică predată de către dna Svetlana Goncearova.

În prezent, în Ansamblul „Magica” activează 6 grupe: 2 grupe de copii mici, 2 medii, 1 pregătitoare şi grupa mare, în total mai mult de 100 de copii. Vârsta participanților este de la 4 până la 18 ani. În repertoriul Ansamblului sunt: dansuri moderne, dansuri de estradă, de gală, dansuri populare stilizate de diferite caractere şi stiluri.

„Magica” participă activ la toate manifestările culturale artistice care se desfășoară în oraș și în raion, organizează concerte, spectacole, festivaluri. Studioul artistic „Magica” s-a proslăvit pe diferite platouri de concert, acestea fiind situate în diferite colțuri ale lumii: în orașele Haricov, Hmelnițk, Odesa, Eupatoria, Cernăuți – Ucraina; Moscova, Sanct-Peterburg - Rusia; Minsk (Belarusi); Paris (Franța); Rătvic (Suedia). În Bulgaria „Magica” a participat de mai multe ori la diferite Festivaluri Internaționale: „Солнце, Радость, Красота”, „Ярмарка Талантов”, „Золотая мечта”, iar în Grecia la Festivalul „Олимп собирает таланты”. De pretutindeni „Magica” întotdeauna a revenit cu locuri premiante fiind apreciați și răsplătiți cu aplauze.

Din anul 2011 Ansamblul „Magica” este organizatorul Festivalului de dans modern „Magica adună prietenii” în or. Căușeni, dedicat Zilei Mondiale a dansului, unde participă colectivele de dans modern din raion și din Republică.

La data de 6 iunie „Magica” a marcat jubileul de 25 de ani de activitate. Evenimentul a adunat în Centrul pentru Tineret și Sport Căușeni peste 100 de copii, fiind aplaudat de către spectator dar și de către părinți, bunici, ba chiar și oficialii orașului și a raionului, le mulțumim din suflet.

Oaspeți de onoare au fost Președintele Raionului Căușeni dl Nicolae Gorban, viceprimarul or. Căușeni dl Victor Lebedev, Șeful Direcției Cultură, Tineret, Sport și Turism Căușeni dl Fiodor Garaba, Președintele Asociației maeștrilor artei coregrafice din Moldova dna Elfrida Coroliova și Președintele Asociației de dans din Moldova dna Nadejda Bantiuc. Pe ritmuri de dans copii de diferite vârste au demonstrat cei mai inspirați pași interpretând dansurile: „Hora toamnei”, „Ciobănaș”, „Hora copiilor”, „Dans spaniol”, „Dans țigănesc”, în scenă au dansat picii, puișorii, fluturașii din grupele mici, ceoi grupele medii au prezentat „Balada despre școala”, iar grupa pregătitoare o mică poveste despre vrăjitori, pusă pe muzica lui Grieg „In Sala regelui Munte“; au fost dansuri executate în stil modern, clasic şi chiar hip-hop. Ei au deschis concertul cu o compoziție mare și frumoasă, pusă pe muzica lui Ceaicovschi - „Valsul florilor”, în care au fost implicate trei grupe de dansatori. Concertul consacrat celor 25

de ani de activitate a durat aproape trei ore, iar la final copiii au fost premiați pentru reușitele lor în domeniul coreografic.

Au răsunat multe cuvinte frumoase și calde în adresa colectivului și a conducătorului acestuia dna Svetlana Gonciarova. Președintelui Raionului Căușeni dl Nicolae Gorban a felicitat colectivul „Magica” și a spus: „Mă bucur că am onoarea să vă felicit cu ocazia celor 25 de ani de activitate, pe parcursul cărora s-au perindat mai multe generații de copii și adolescenți, care au obținut prin seriozitate, sârguință și muncă, performanțe în diferite stiluri de dans. Publicul căușenean, cel republican, chiar și cel internațional au apreciat și apreciază în continuare evoluările colectivului dumneavoastră, care se datorează vouă ca dansatori și neobositei conducătoare Svetlana Goncearova, precum și celor care au cele mai mari emoții pentru voi - părinților voștri. Prin participarea la diverse concursuri, festivaluri de multiple ranguri, ați adus faima atât a orașului, cât și a întreg raionului Căușeni, fapt pentru care noi ne mândrim, vă mulțumim și vă dorim în continuare inspirație, succese deosebite, multe ambiții și putere de muncă. Și nu în ultimul rând vreau să mulțumesc părinților, copiilor, profesorilor, care depun zi de zi multă muncă și toate calitățile lor de profesor ca copiii să ne ducă faima.”

Viceprimarul or. Căușeni dl Victor Lebedev a spus că ține minte cum cu 25 de ani în urmă, dna Svetlana Goncearova, fiind încă o domnișoară și-a început activitatea coregrafică cu copiii, și pe parcursul anilor colectivul a crescut și s-a întărit devenind mândria Căușeniului.

La finalul concertului cu un cuvânt de felicitare a venit și Șeful Direcției Cultură, Tineret, Sport și Turism Căușeni dl Fiodor Garaba și Directorul Casei raionale de Cultură Căușeni dl Vladimir Melnic, care la rândul lor au menționat că colectivul „Magica” este cel mai numeros și cel mai de succes ansamblu artistic de amatori din raion cu care ne mândrim.

Președintele Raionului dl Nicolae Gorban a înmânat dnei Svetlana Gopncearova o Scrisoare de mulțumire pentru performanțe deosebite în promovarea artei dansului și i-a oferit un cadou de preț, un microfon-cască. Viceprimarul or. Căușeni dl Victor Lebedev, de asemenea a adus din partea Primăriei Căușe-

ni 0 Scrisoare de mulțumire pentru profesionalismul manifestat, devotament, atitudine responsabilă față de tânăra ganerație, perseverență și dedicație excepțională în activatatea de creație cât și dulciuri pentru copii. Președintele Asociației maeștrilor artei coregrafice din Moldova dna Elfrida Coroliova a acordat o Diplomă de gratitudine semnată de către vicepreședintele Uniunii Muzicienilor din Moldova dl Leonid Gorceac. Șeful Direcției Cultură, Tineret, Sport și Turism Căușeni dl Fiodor Garaba și Directorul Casei raionale de Cultură Căușeni dl Vladimir Melnic au înmânat dnei Svetlana Goncearova o Diplomă de Onoare din partea Ministerului Culturii al RM și au făcut un cadou de preț, 10 mii lei pentru achiziția costumelor de dans.

În sfârșit, vrem să-i spunem Maestrului coregraf dnei Svetlana Goncearova că Măria Sa efectuează zilnic o muncă enormă și nobilă transmisă generațiilor tinere cu dăruire, sacrificiu și dragoste, aducându-și astfel aportul la educația estetică a copiilor și adolescenților.

Vă mulțumim, urându-vă tuturor multe concerte, flori și aplauze.

Vă dorim sănătate, energie și inspirație pentru a ridica la înălțimi majore Colectivul „Magica”.

TATIANA MOROI, șef BP, s. Ilenuța, r. Fălești

Hristos a Inviat...

Sărbătoarea Sărbătorilor – Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este evenimentul în care se unesc în numele Nemuririi, Pacea și Liniștea, Iubirea și Speranța.

Paștele aprinde în sufletul fiecăruia dintre noi o scânteie de lumină, bucurie și fericire.

„Cânta-voi, Dumnezeului, Meu...” a fost genericul Festivalului raional al cântecului pascal, ediția a VII-a, având drept scop, revenirea poporului la muzica bisericească - mijloc de înălțare a culturii spirituale. Festivalul a fost organizat de Secția Cultură și Turism Fălești, în parteneriat cu Blagocinia 1, a raionului Fălești și primăria satului Ilenuța.

În Duminica Mironosițelor a fost o sărbătoare de suflet, cu cântec și poezie, rostită cu multă dragoste pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

La festival au fost prezente corurile bisericești și ansamblurile vocale din primăriile Ilenuța, Hiliuți, Mărăndeni, Glinjeni, Catranîc, Ciolacul Nou, Bocani, Sarata Veche, Fălești.

Fiecare parohie a prezentat o expozitie pascală, cu exponate de artă populară, ce țin de tematică, prosoape, icoane, ceramică, expoziții de artă culinară tradițională.

Multumim tuturor organizatorilor pentru acest eveniment.

NATALIA CARAIMAN, BPO, Ocnița

Nu poate fi nimic mai frumos, decât un copil fericit și sănătos!

Cu toții ne dorim o lume mai bună, fară boli, o lume cu multe zâmbete și fără stres. Dar pentru un copil? Un zambet este de un million de ori mai important! Și mai ales pentru un copil copleșit la moment de o boală dificilă.

În momentul în care păsești pe poarta spitalului și ți se oferă ocazia să intri în contact cu cei mici, te schimbi simțitor.

57 de pacienți copii de la Spitalul Raional Secția Pediatrie au primit o doză de bucurie și dispoziție bună în cadrul Serviciului Modern de Bibliotecă „Cu tableta ne facem sănătoși", implimentat în perioada februarie-martie 2017 în Spitalul Raional, secția Pediatrie din oraș.

În cadrul acestui serviciu ne-am propus cu ajutorul Tabletei, Cărții și jocului, să încercăm să-i facem să uite pentru câteva ore de suferința pe care le-o provoacă boala, să contribuim și noi la însănătoșirea cât mai rapidă a copilașilor de la spital, aducându-le un zâmbet, căci nu poate fi nimic mai frumos decât un copil sănătos fizic și moral.

Serviciul a inclus 6 vizite, o dată la zece zile. Întâlnirile s-au axat pe activități tradiționale și instruiri IT, aplicații pentru dezvoltarea proceselor cognitive și creative ale copiilor. La fiecare întâlnire copiii și părinții au fost implicați în ctivități de învățare, exersare și relax cu ajutorul aplicațiilor.

Un suport esențial în organizarea activităților a oferit voluntarul Crili Rodica, eleva clasei a 9-a, a L.T. „Mihai Sadoveanu", care cu multă dăruire de sine s-a implicat în proiect.

Ne bucură faptul că în urma implementării serviciului, biblioteca și-a făcut prieteni noi, deoarece în Secția Pediatrie se tratează copii din diverse localități ale raionului. După însănătoșire, 5 din ei ne-au păsit pragul bibliotecii împreună cu părinții.

Sora superioară dna Valentina Daniel a menționat: „În pereții spitalului *zilele trec altfel și voi ați dat culoare acestor zile prin activități interesante și utile care favorează însănătoșirea micuților noștri. La sigur, jocul și cartea, în felul său, sunt adevărate „pastile" pentru suflet.*"

Voluntarul Crili Rodica spune că participarea în acest proiect a contribuit la îmbogățirea sufletului cu calități umane mult mai pronunțate: „Am devenit mult mai receptivă la copiii ce trăiesc uneori clipe de tristețe, durere, singurătate. M-am simțit importantă și fericită c-am comunicat cu acești copii, c-am avut posibilitatea de-a le împărtăși cunoștințele acumulate în utilizarea tabletei. Pentru mine clipele petrecute la Secția Pediatrie au fost pline de emoții *și dorința de-a reveni din nou pentru a da un sens clipelor și vieții atât micilor pacienți, cât și a existenței mele.*"

Îndiferent de faptul că întâlnirile noastre cu micii pacienți au fost limitate în timp (din motivul regimului strict din secție), suntem siguri că aceste clipe o să rămână în sufletele copiilor ca amintiri calde și plăcute. Un succes după noi, este faptul că ne-a reușit să scoatem copiii din atmosfera de spital și să înlocuim durerea și suferința cu zâmbete, bucurii și dispoziție bună cu ajutorul Tabletei, Cărții și jocului.

CRISTINA ONCEA

Biblioteca – prietenul copiilor

BPR „M. Eminescu”, Rezina reprezintă o componentă importantă a societății noastre. Este locul unde mergem să citim, să ascultăm, să discutăm, să ne întâlnim cu cartea, cu scriitorul, cu alți semeni de-ai noștri, interesați de a valorifica potențialul cunoașterii, locul care ne păstrează amintirile, ne delectează sufletul, ne farmecă cu mulțimea de tezaure ce așteaptă răsfoite.

BPR „M. Eminescu”, este un adevărat laborator de cunoaștere care îi așteaptă pe utilizatori cu ușile mereu deschise și rafturile pline cu cărți interesante. Nu este doar locul de unde împrumutăm cărți, de unde culegem informațiile necesare, ci și un minunat loc de odihnă, reculegere, meditație. BPR „M. Eminescu”, Rezina îți oferă ce are mai bun: informație utilă, cele mai atractive spații, tehnologii informaționale, acces gratuit la internet, servicii online, ora poveștilor pentru copii și părinți, bibliotecari calificați – vino și te vei convinge.

VALENTINA RĂILEAN, BPO, Ștefan Vodă

ȘTEFAN AGACHI

ÎNTRE UMOR ȘI FILE DE ISTORIE

Viața e mai întâi de toate o creație. Creația poate fi și ea creată. Putem pur și simplu crea o atmosferă bună, metaforic vorbind – o aureolă plăcută în jurul nostru, care revarsă în sufletele noastre lumină, veselie și buna dispoziție.

Crearea unei asemenea atmosfere a fost și menirea întâlnirii de suflet cu cititorii Bibliotecii Publice Ștefan Vodă la omagierea a 65 ani de la naștere a epigramistului, poetului și caricaturistului – Ștefan Agachi, unde s-a vorbit despre creația autorului.

Ca epigramist dl Agachi s-a dovedit a fi un excelent pedagog care are o mulțime de procedee eficiente împotriva trufiei, minciunii și lăcomiei, leneviei, demagogiei, prostiei, șmecheriei, grosolăniei și altor metehne.

Uimește faptul cum îi reușește să depisteze umorul, satira din noi. În calitatea sa de jurist, polițist, apoi judecător, a văzut mii de cazuri dintre cele mai dramatice din viața oamenilor, dar el știe a găsi acele fraze miezoase, consistente, care conțin rațiune, înțelepciune, dar mai ales umor. Caricaturile realizate de el te poartă imaginar prin diverse sfere ale vieții sociele. Parodiile, pamfletele caricaturile realizate de Ștefan Agachi îl prezintă ca pe un fenomen inedit în literatura noastră. Prin cărțile sale „Piatra din sân”, „Poezii și epigram”, „Sălbaticul de pe insulă”, „Microfonul 1”, „Timpuri și năravuri”, „Epigrame și aforizme”, „Banii lui moș Goriță”, „Primăvara, așteptând Veșnicia”, „Ținta” și altele continuă să ne convingă că este mereu în prima linie a literaturii basarabene.

Ștefan Agachi este membru al Uniunii Scriitorilor al Asociației Epigramiștilor și Caricaturiștilor din RM, deținătorul a mai multor diplome și premii în cadrul diverselor concursuri de carte, poezie și epigrame desfășurate în RM și România. Simplu și inconfundabil, Ștefan Agachi te convinge că în cele mai diverse cazuri poți găsi un dram de umor. Este original și demn de invidiat de toată cohorta epigramiștilor.

Venit din domenul juristprudenței, domnul Agachi nu a inventat caractere, situații, stări. Cele pe care le-a așternut pe hârtie, le-a cules în casa noastră comună, din văzduhul pe care-l respirăm. Temele pe care le-a abordat sunt culese din pomul cu roade ale neamului nostru în care, pe lângă multe valori, neprețuit de bune, găsim și lașitate, minciună, corupție, tâlhărie, birocratism, mancurtism, politicienism sterp și alte metehne.

La vârsta maturității creatoare și a înțelepciunii atotcunăscătoare, satiricul Ștefan Agachi ne aduce în case lucrul cel mai folositor și mai necesar în aceste vre-

muri apocaliptice – zâmbetul. E un gest generos, pentru care-i mulțumim din suflet.,

Ar fi un mare păcat dacă nu vom spune și de poezia lirică a domnului Agachi. Cartea „Primăvara, așteptând veșnicia...” e o înmănunchere de gânduri și sentimente alese, adunate la o vârstă aleasă, pentru a ajunge la inima cititorului.

Ștefan cel Mare, Patria română, Dragostea, mai presus de orice – istoria trunchiată a Moldovei, Națiunea neântregită din care îi e sortit cu zbucium nevindecabil să facă parte, Casa părintească, Tata, Mama, Fiul plecat prea devreme în tării, Femeia și Dumnezeu... Toate se contopesc într-un unic întreg, fiind de fapt, Semnul Vieții antume a lui Ștefan Agachi, din Aici și din Acum. Iar poemele „Mariei” și „Noi doi...” sunt cele mai representative creații lirice ale poetului – două bijuterii artistice, care merită incluse în oricare antologie a poeziei de dragoste a lumii.

Ștefan Agachi a descălecat și pe ogorul prozaicii satirico – umoristice având în urma sa trei dimensiuni: dimensiunea casei părintești, cea a satului și a aspectului profesional. În cartea „Banii lui moș Goriță”, prozele scurte care, structural, se înrudesc cu niște anecdote sau bancuri, ne cuceresc prin firescul și actualitatea subiectelor abordate. În aforisme, paradoxisme, ironisme, se suprapun două sau mai multe idei, care nu s-au întâlnit nici până acum – nici în scrierile lui, nici în ale altor confrați de condei.

Pasionat de istoria ținutului natal, adunând mărturiile oamenilor, înregistrând întâmplările vechi, dar și cele mai noi Ștefan Agachi în cartea „La Nistru la mărgioară...” prezintă istoria locurilor natale prin prisma intelectualului care-și cunoaște rostul în comunitatea din care face parte și care simte nevoia lăuntrică de a transmite semenilor săi, dar și generațiilor viitoare, o parte din sufletul celor de azi și a celor de ieri. Este conștient că prezentul este legitimat de trecutul înaintașilor, iar prezentul pe care îl trăim va fi un punct de reper pentru urmașii noștri. Totodată, prin cele scrise, autorul își atenționează conaționalii că necunoașterea trecutului este un impediment serios în administrarea prezentului și edificarea viitorului.

Un studio aparte merită grafica satirică a lui Ștefan Agachi. Caricatura de calitate este considerată cea care nu este comentată verbal ci vorbește de la sine în toate limbile, prin forma ei vizuală

Dat fiind faptul că Ștefan Agachi e un observator fin al realității înconjurătoare, prin caricaturile sale condamnă răul din casa noastră comună. Iată ce ne relatează autorul în albumul său de caricaturi „Ținta”: „Nu știu dacă prin aceste lucrări am reușit măcar un pic să vă împac sufletele, să vă descrețesc frunțile, aducându-vă în dar râsul și zâmbetul, fapt pentru care nu vă cer nimic în schimb, decât rog să vă cinstiți Neamul, să vă iubiți Patria și Limba, să vă împăcați frații și vecinii, iar noi, caricaturiștii, prin această artă figurativă a tuturor popoarelor și timpurilor, vom fi și-n continuare acuzatorii multor metehne, vicii și cusururi omenești, iluzionându-ne frumos că, și prin această artă a Caricaturii, am putea scăpa odată și pentru totdeauna de ele”.

Sper, că prin cele relatate mai sus, v-am convins că opera domnului Ștefan Agachi merită să fie citită și studiată, așa cum s-au convins și cititorii noștri ascultând autorul care-și citea cu mult umor epigramele însoțit de hohotele de râs a celor prezenți în sală, sau atunci când elevii liceului din localitate îi citeau poeziile lirice sub o tăcere absolută care te cuprindea până în adâncul sufletului. Iar copiii școlii de creație din localitate, conducător artistic dna Svetlana Agachi, au prezentat într-o formă teatralizată poeziile pentru copii din cartea „Șapte duminici”, care ne-au făcut o plăcere deosebită.

Nu vreau să trec cu vederea și faptul că bibliotecile publice din satul Corcmaz și Cioburciu – satul de baștină a autorului au venit cu prezenarea cărții „La Nistru la mărjioară” – file de istorie a ținutului natal. Conținutul eseurilor ai acestei lucrări istorice au trezit un interes deosebit celor prezenți în sală.

ANGELA URSACHE, șeful BP, Mateuți

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor

După ultimul clinchet al obositului clopoțel „Adio, Școală”, în sala festivă s-a desfășurat Sărbătoarea dedicată copiilor „Copilărie fericită sub căciula lui Guguță”, realizată de Biblioteca Publică a Primăriei Mateuți în colaborare cu ÎP Gimnaziul Mateuți. Spectacolul a fost moderat și regizat de subsemnata articolului dat și parțial de Guguțelele Veronica Davitean și Mihaela Gladuneac. Au participat Ansamblul etnofolcloric „Comoara”, cond. artistic Elena Platon și Klubul Artiștilor de la Biblioteca Publică Mateuți: Veronica Davitean, Eldar Cuzuioc, Valeria Donica, Gloria Berghi, Andreea Cazac, Mihaela Gladuneac, Maxim Crudu, ei au recitat poezii și interpretat muzică de estradă, au exersat repertoriul artistic la calculatoarele Novateca. Participanții la spectacol au primit câte un album. Apoi a urmat și Concursul „Răspunde și Câștigă” la care utilizatorii bibliotecii au dat dovadă de

cunoștințe înalte, ei au răspuns la 67 de întrebări. Organizatorii le-au oferit carnete de notițe și stilouri. Finalul spectacolului a fost triumfător, toți copiii unindu-se au dansat în acompaniamentul cântecului „În grădina Copilăriei”. Copiii s-au bucurat de seturi de creioane. Micii pictori participanți la Concursul „Desenul pe asfalt” la tema „Copilărie fericită sub căciula lui Guguță!”, au desenat atmosfera în care se simt fericiți fiind uniți în familia sa sau în călătorii, cu cartea sau în diverse competiții. Apoi a urmat SMB „Micii Spiriduși și Minunile Internetului” la care copiii au avut posibilitatea de a viziona la Ora Poveștilor, o narațiune — desen animat.

Notițe filosofice

DUMITRU PASAT

TIMPUL VIEȚII, TIMPUL MORȚII

Cu mâine zilele adaogi,
Cu ieri viața ta o scazi
Şi toate astea-n față
De-a pururi ziua cea de azi...
Mihai Eminescu

Cei doi de șase alăturați la cronica/ceasornicul vieții mele pământești, acutizează conștientizarea și îndeamnă la reflecție, făcându-mă să simt cu pregnanță că „timpul le distruge pe toate, pe tăcute anii ne duc la bătrânețe” = ”tempus edax rerum, tacitisque senescimus annis” (Ovidiu, Metamorfozele XV, v. 234). Chiar dacă pentru unii indivizi umani durata de timp terestru pare să fie mai lungă, anii, oricum, „comprimă” timpul. Cu adevărat „tulburătoare”, însă, e senzația că Timpul își accelerează alergarea/fuga pe măsură ce avansăm în vârstă. E acel *fugit irreparabile tempus* din *Georgicele* (III, v. 284) lui Virgil – gând ce devine tot mai obsesiv pe măsura îndepărtării de copilărie, adolescență și prima tinerețe pentru toate ființele cugetătoare. E o „continuă alunecare a efemerului”, la moment, dinspre trecutul cunoscut în incertitudinea viitorului...

„A dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă și a zis: „Din toți pomii din Rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit.” (*Facerea:* 2, 16-17).

Privită din perspectiva inconștientului colectiv, moartea este unica/singura „experiență” a umanității lipsită de un arhetip – cadru sau simbol mintal care sintetizează și exprimă experiențele anterioare, sedimentate într-o „zestre” cognitivă comună, transmisă ereditar. Filosofic gândind, moartea este **noutatea** absolutului. Pentru toate cele trăite pe parcursul vieții – nașterea, copilăria, iubirea, fericirea, durerea, bătrânețea etc. – *homo sapiens* deține o cunoștință oarecum, prealabilă, o normă, un reper, o lege de trăire a lor, în fine, o structură a priori prin care le receptează. Moartea nu are nicio treabă cu calificativele în cauză. Ea „se trăiește” o singură dată. Prima oară este și cea de pe urmă. Ea începe odată cu încheierea sa, iar începutul și finitul, volens-nolens, coincid. E o experiență „ultimă” în adevăratul sens al cuvântului, care nu lasă urme, ci doar amintiri efemere. *Memento mori*, de fapt, este o figură de stil, anume, pentru că nu știi nicidecum și niciodată când vei părăsi lumea terestră. Expresia, ca atare, se referă la o memorie „răsturnată”, care trebuie să-și „amintească” de un fapt viitor, nu de unul trecut, adică de ceea ce urmează să vină, nu de ceea ce deja s-a consumat. „Conștiința” morții este una specială și fantomatică sau, cum credea Platon, o anamneză, o reamintire.

Fără arhetipul colectiv al speciei umane despre moarte, omul ar încerca de fiecare dată să asocieze moartea cu alte prototipuri pe care le posedă în „zările” inconștientului său și va fi reprezentată astfel: ca răsărit, ca naștere, ca lumină, ca întuneric, ca somn, ca abis, ca absență, ca dispariție etc., etc., și, mai că niciodată, ca moarte, de parcă nu există niciun sentiment al morții, propriu morții... Truismul care echivalează moartea cu necunoscutul este de o profunzime infinitesimală: ea este o intuiție fără concept, un fenomen fără categorie, un stimul fără organ senzațional ș.a.m.d. Noi, practic, nu știm nimic despre moarte, fiindcă nu există niciunde în trecutul nostru, colectiv sau personal amintirea ei. Nu deținem gena și arhetipul morții, **ergo** nu avem conștiința ei. Doar în cazul dacă un Lazăr înviat din morți ar fi lăsat urmași, experiența morții sale s-ar fi transmis, într-un fel sau altul, întregii umanități și s-ar fi coagulat într-un oricât de diafa a priori. Cu primul urmaș înviat, umanitatea ar fi căpătat „memoria” genetică a morții, iar, „inconștientul” colectiv ar fi dobândit „supremul” său arhetip... Așa că, fiecare om este primul om care moare și, cu fiecare om care moare, Arhetipul, Forma sau Ideea, conștiința morții apar și dispar în aceeași clipă...

Eminescian vorbind, am învățat totuși să murim... În această ordine de idei, *doctrina reâncarnării* și *doctrina păcatului originar/adamic* care dovedesc o coerență surprinzătoare, ambele afirmând existența prealabilă a experienței morții transmisă, prin naștere, de un individ la altul, deoarece „posibilitatea” morții a pătruns în om în chiar momentul săvârșirii păcatului oroginar.

Mortalitatea și conștiința se presupun reciproc. Nu putem vorbi de o conștiință a morții. Nu ne putem conștientiza moartea decât în reflex, indirect, prin moartea altora, prin faptul impersonal al morții. Omul rămâne străin de propria moarte, nutrind sentimentul imortalității sale. Nu putem avea o conștiință a morții decât indirect, impropriu, prin raportare la ceva exterior. Singura conștiință posibilă a morții este, probabil, o conștiință inautentică...

Așa că, să nu cerem de la moarte mai mult decât ne este hărăzit de către Dumnezeu și soartă...

Fiecare cu timpul vieții și timpul morții sale... Naștere, Viață, Moarte, clipă de clipă, cu și fără aripă, trecem prin toate. Moarte, Naștere, Viață – toate rămân învârtejite-n speranță. Naștere... Trecere... Curgere...

PAVEL POPA, Institutul de Filologie, AȘM

Busuiocul, purificatorul destinului omenesc

Busuiocul este planta care a însoțit întotdeauna majoritatea sărbătorilor ce țin de ciclul familial al omului. Mai mult ca atât, reprezintă una dintre cele mai bogate vegetale în simboluri ce valorifică soarta omului, cea mai iubită și mai cântată floare a românului.

Încă din antichitate, oamenii au îndrăgit *busuiocul* datorită originalității calităților proprii. O dată cu uscarea plantei respective mirosul ei devine mai pătrunzător, mai frumos și mai atrăgător fiind considerat „simbol al sufletului drept, ce răspândește bună mireasmă cerească tot mai mult, pe măsură ce trupul îmbătrânește și se ofilește" [1, p. 32].

Despre originea termenului *busuioc* există mai multe constatări. Acest cuvânt vine din limba bulgară – *bosilek* și din sârbă (croată) – *bosiljac* și este o plantă erbacee de grădină „cu florile mici, albe sau roz, cu miros plăcut (*Ocimum bailicum*)" [2, p. 123]. Deasemenea, „termenul de *busuioc* provine și din limba greacă, βασιλευς (*basileus*) însemnând «rege», despre această plantă spunându-se că a crescut pe locul unde Împărații Constantin și Elena au descoperit Sfânta Cruce" [3]. Despre etimologia cuvântului *busuioc* ne amintește și versiunea folcloristei E. Niculiță-Voronca - cuvântul busuioc tradus în limba latină înseamnă „*Basilicum*", în rusă „*Vaseliok*", nemțește „*Basilienkraut*", se numește astfel, pentru că, „venind atunci la botez la Domnul Hristos oamenii, fiecare au adus busuioc și l-au acoperit tot. De atunci e busuiocul în biserică și preoții fac aghiazmă cu el" [4, p. 109].

Se presupune că busuiocul ar fi apărut în India aproximativ cu trei milenii în urmă. Indienii, de veacuri apreciază *busuiocul* ca fiind floarea lui Krishna (zeul principal din panteonul *hinduismului*) și a lui Vishnu (una dintre principalele zeități ale hinduismului). Ei consideră că este bine ca orice conațional de-al lor când se culcă să-și puie o rămurică de busuioc pe piept, ca în timpul somnului, datorită calităților lui magice să fie dus pe tărâmurile paradisiace. Potrivit mirosului deosebit și gustului plăcut îl percep drept simbolul ospitalității. Atunci când moare un indian credincios, este îngropat cu o floare de busuioc pe piept. În multe regiuni din Asia și Orientul Mijlociu busuiocul este plantat în apropierea mormintelor în semn de prețuire și dragoste veșnică pentru cei trecuți în neființă.

Diverse popoare, încă din antichitate folosesc frecvent busuiocul în stare proaspătă ca plantă cu o aromă distinctă. Busuiocul este gătit uneori cu fructe proaspete sau este adăugat în gemuri de fructe și sosuri de obicei cu căpșuni, dar și cu zmeură sau prune.

Romanii, mai târziu și italienii au apreciat *busuiocul* drept simbolul dragostei și al fertilității, iar grecii împreună cu toată lumea ortodoxă au considerat *busuiocul plantă sacră*, fiindcă aghiazma se face cu busuioc și se stropește cu un *mănunchi de busuioc* pentru a alunga răul și a sfinți omul și locul.

Cultivată de mii de ani și prin părțile noastre pentru mirosul său estetic, *busuiocul* „are frunzele lucitoare, dințate și de un verde frumos; florile sunt mici, albe sau trandafirii; după credința poporului, busuiocul aduce noroc la casa omului și e un simbol al dragostei; preotul stropește aghiazma cu un mănunchi de busuioc, iar țărăncile îl pun ca podoabă pe la icoane" [5, p. 189]. Este cunoscută în toate regiunile românești ca „plantă de cult sau condimentară, precum și ca plantă medicinală" [6, p. 73].

Mitologia românească îi acordă simbolisticii busuiocului un loc aparte pentru că este considerat *plantă sfântă, planta dragostei și a norocului,* dar și că „lumea stă pe patru stâlpi de busuioc, de aceea niciodată nu trebuie să-ngropi vreo crenguță, că s-ar zgudui pământul. Din cauza asta, această plantă de noroc nu se pune în coroanele de la morți" [7, p. 39].

Potrivit priorităților divine și prezenței lui în viața omului, busuiocul este întâlnit mai des la biserică, la sfințitul casei ș.a.

Una dintre numeroasele legende românești relatează că *busuiocul* a apărut din lacrimile unei fete, vărsate pe mormântul iubitului ei, pe care-l chema *Busuioc*. Dragostea lor simbolizează sentimentul de dragoste proeminentă față de tânărul nelumit întruchipat prin devotamentul lor reciproc, amor, iubire, dar și patimă.

Într-o altă legendă se povestește că busuiocul a apărut în ziua de Sf. Vasile, la botezul Domnului Cristos, atunci „oamenii aducând busuioc și punând peste copil, l-au acoperit cu totul; și fiindcă lui Domnul Cristos i-au pus numele Vasile, a căpătat și busuiocul același nume" [8, p. 80].

Altă legendă glăsuiește că busuiocul este „floarea tinereței, a dragostei de la țară și mai ales a începutului ei. Dovadă cântecul: *Busuioace, nu te-ai coace,/ Nici sămâncioară n-ai face,/ Căci din sămâncioara ta/ S-a zămislit dragostea*" [8, p. 81].

Considerat floarea dragostei și înzestrat cu însușiri tămăduitoare și puteri divinătoare, *busuiocul* se seamănă în „dimineața zilei de Sfântul Gheorghe și apoi plivit, udat, cules și păstrat după anumite reguli. Fiind al dragostei, busuiocul este înzestrat cu putere miraculoasă: ajută fetele să afle cum le va fi ursitul (tânăr sau bătrân, frumos sau urât), să fie drăgăstoase și atrăgătoare flăcăilor precum în zicala populară: «a trage unul la altul, cum trage dragostea la busuioc»" [9, p. 28].

În popor se zice că: „fata seamănă busuioc cu gura și tot până a nu răsări soarele îl udă din gură cu apa neîncepută, și tot din gură îl udă până nu răsare; acest busuioc e socotit că are putere să facă fata drăgălașă, căci se zice «să tragă unul la altul cum trage busuiocul cu dragostea». Fata românului în zilele de sărbătoare numaidecât trebuie să aibă în brâu busuioc de dragoste și de vreo una mai îndrăzneață izbutește să pună unui flăcău în brâu sau în păr o crenguță de acest busuioc, de bună seamă că are s-o îndrăgească" [10, p. 124].

Tradiția că fata bună de măritat să aibă busuioc în fața casei în scopul atragerii iubitului o întâlnim și în următorul cântec: „*Frunză verde peliniță,/ Mă dusei în grădiniță,/ Să-mi plivesc busuiocu/ Și-mi găsii, ibovnicu,/ Cu cal negru pântănog,/ Priponit în busuioc./ Busuioace,/ Nu te-ai coace/ Și-ai saca din rădăcină,/ Ca puica de la inimă*" [11, p. 143].

Mulți dintre cercetătorii români au fost interesați de apariția plantei respective în datina străbună și dacă la origini *busuiocul* a fost prins de clopoțelul urătorului sau de vasul cu aghiazmă a preotului. Prin urmare, apariția busuiocului în tradiția veche românească ține de uratul gospodarului „fiindcă sunt prea multe credințele și practicile rituale legate de această plantă, inclusiv furatul crenguțelor de busuioc de la plugușor, pe care apoi le folosesc la spălatul pe cap, pentru a le crește frumos și mari gâștele, ca să se mărite mai repede sau pentru vrăjile pe care le fac" [11, p. 93].

Busuiocul se regăsește și în cântecul folcloric mai des cu simbol erotic, ca floare afrodisiacă și stimulatoare a dragostei: *„Busuioace,/ Nu te-ai coace/ Și sămânțî n-ai mai face,/ Că din sămânțișoara ta/ S-a năstimit dragostea"; „Lasă-mă, bade, de mână/ Să mă duc în cea grădină,/ Să rup două, trei crenguțe,/ Busuioc și lămâiță,/ Mestecate cu trifoi,/ Să mai vii, bade, la noi"* (Tocil., II, 776); *„Dragu-mi-i cu cine joc,/ Că miroase a busuioc,/ Busuioc după cărare,/ Semănat de fată mare"* [12, p 124].

Dintotdeauna busuiocul este utilizat la „...sfințirea apei. Atunci este simbol al bunei-miresme harice a lumii de Sus, care, cu puterea crucii, păzește apa de stricăciune" [1, p. 32]. Florile acestei plante ca și toate florile simbolizează faptul că viața trupească este trecătoare.

Practici de magie legate de semnificația busuiocului sunt întâlnite în riturile premaritale, la fetele bune de măritat, pentru că funcția dominantă a busuiocului este cea de „utilizare în practicile premaritale ca element semnificant central" [13, p. 186]. Fetele mari, ca să-și afle norocul își pun o șuviță de busuioc sub pernă pentru a visa ursitul – simbol masculin ce reprezintă cea de-a doua jumătate a viitorului cuplu, adică viitorul logodnic, sau altfel spus tânărul care în cel mai apropiat timp va deveni soțul celei care a făcut vraja. Psihologic, ursitul (bărbatul) visat simbolizează „jumătatea masculină a personalității ei, care este rațională, intelectuală, competitivă, agresivă și analitică" [14, p. 11].

Dacă cineva practică descântecul în scopul desfacerii sau dezlegării de făcătură, de vrajă - instrumentul indispensabil este busuiocul. Când se descântă de *bește-că rea* „se pune într-un petic de cârpă (cu care au fost șterse ouăle roșii la Paști, când au fost scoase din ulcica cu roșeală) puțină tămâie, câteva rămurele de busuioc și câțiva peri de lână smulși dintr-un cojoc. După aceasta se aprinde peticul de cârpă și învârtindu-l în jurul bubei, și afumându-l, se descântă" [6, p. 40].

La sărbătorile creștinești prestigioase, fetele ce-și doresc să se mărite mai curând își fac descântece unde busuiocul are o semnificație importantă: *„se spală cu fiertură de busuioc și alte buruieni, cu apă neîncepută de la trei fântâni, în care au pus busuioc. Au busuioc de la o mireasă și apă de la fântână. Îl descântă, se spală cu acea apă și pleacă la horă. [...].` Merg la horă după ce și-au pus în păr fire de busuioc descântate de dragoste; Își vrăjesc iubiții cu busuioc și cu beteală; Pun în cănița cu apă un fir de busuioc și o feliuță de zăhar. Zăharul îl scoate repede și-l mănâncă, iar busuiocul îl pun în sân"* [15, p. 189-190].

De la preotul cu agheazmă „fetele cer de la sviștoc, o bucățică de busuioc cu beteală; pe care puind-o sub cap, își visează ursitul" [16, p. 6]. Vrăjeala se face cu aghiasmă și busuioc, „se stropește busuiocu cu aghiazmă și se pune sub pernă să-ți vezi ursitu și norocu" [17, p. 32]. Dar, cel mai mult, fetele îngrijesc și poartă busuioc cu sine „ca să fie iubite" [17, p. 36].

Busuiocul continuă a rămâne planta iubirii prin excelență. Cu busuioc „descântă în apa de dragoste descântătoarele, numindu-l: «rege al plantelor». În poezia populară următoare, îl vedem simbolul amorului: *Busuioc de la mai mic/ Vrau să-mi prind un ibovnic/ Din trei frați acel mai mic..."* [16, p. 5]. Cu această ocazie busuiocul simbolizează amorul-sentimentul demnității provenit din conștiința propriei valori a îndrăgostiților, cuplului etc.

La naștere, busuiocul cu funcție premaritală ocupă un loc de frunte în derularea obiceiurilor și tradițiilor respective. Este folosit în prima *scaldă*, numită și *scăldătoare*, care simbolizează spălarea ritualică a corpului copilului în scopul purificării lui. În apa primei băi împreună cu alimentele: măr, grâu, ou, mac ș.a., dar și bani, crezându-se că acestea pot influența pozitiv evoluția copilului, se pune și busuioc – ca să fie atrăgător copilul, mai ales dacă este fată, să aibă pielea frumos mirositoare.

Și în unele localități din Republica Moldova ca și în Bucovina în apa pregătită pentru scăldătoare se pun următoarele plante sau semințe de plante: „busuioc, câteva fire de grâu, sămânță de cânepă [...]. Busuiocul îl pune de aceea ca nou-născutul și mai ales dacă e copilă, să fie atrăgătoare și iubită ca busuiocul" [18, p. 163]. În alte localități, în vasul în care era spălat copilul, fie covată sau albie, în apă se punea și o „ramură de busuioc de la Ziua Crucii [...]. Busuiocul înseamnă că pruncul va fi curat și iubit ca el" [19, p. 167].

În satul Onițcani, Criuleni, oaspeții care veneau la rodină, la nevasta cu pruncul nou-născut foloseau în rol de felicitare următoarele versuri: *„Să vă fie de bine,/ C-un mănunchi de busuioc,/ Într-un ceas bun cu noroc!"* [20, p. 44]. Tot la Onițcani, „la scăldătoare veneau cu un șervet, cu un zolnic nou-nouț, cu o bucată de țol, cu un mănunchi de *busuioc*. Nănașii luau copilul și-l puneau în covățică și îl scăldau. Îi punea în scăldătoare pene de găină albă, grâu, zahăr, agheazmă, o cruciuliță, *busuioc* și spuneau să audă toți: *„Să fii ușor ca pana,/ Gras ca pâinea,/ Dulce ca zăharul,/ Să miroși ca busuiocul"* [20, p. 45]. Și în prezent în s. Chircani, r. Cahul, nevestele care se duc la scăldătoarea copilului înfrumusețează darurile cu câte o crenguță de busuioc – ca să fie copilul plăcut și frumos. „În scăldătoarea copilului se mai pune *busuioc*, pentru ca să fie iubit ca busuiocul" [21, p. 29].

Busuiocul - plantă protectoare și purificatoare întruchipează simbolul iubirii statornice și este strâns legat de semnificațiile botezului. De exemplu, *busuiocul* este folosit la ornamentarea lumânărilor de botez. Folcloristul S. Fl. Marian în lucrarea *Nașterea la români* scrie: Lumânările le împodobesc cu diferite flori naturale, mai ales de busuioc" [18, p. 111]. Tot la acest capitol întâlnim și în scrierile lui Artur Gorovei, volumul *Datinele noastre la naștere*: „Lumânarea de botez se împodobește cu flori, mai ales busuioc" [21, p. 45]. Deci, florile de busuioc sunt de două culori: 1. *Alb*, simbolul purității, compasiunii, al păcii și al sincerității. Culoarea albă contribuie la formarea calităților cum ar fi: bunătatea, blândețea, optimismul ș.a. Cu toate acestea albul „poate fi înțeles, fie ca «nici o culoare», fie ca uniunea deplină a tuturor culorilor spectrului lumii, ca simbol al inocenței neinfluențate și netulburate a Paradisului primordial sau ca scop final al omului purificat în care este restabilită această stare" [22, p. 15]; 2. *Roz* este culoarea dragostei ce contribuie la dezvoltarea sentimentelor de iubire față de lume. Concomitent este și culoarea sexualității, simbolul iubirii în tăcere, dezvoltă intelectualitatea. „«În veacul al șaptelea, Beda spune că mormântul lui Iisus Hristos era vopsit cu o culoare de alb amestecat cu roșu». Aceste două elemente constitutive ale culorii roz – roșul și albul – apar cu valoarea lor simbolică tradițională pe toate planurile, de la cel profan la cel sacru; în deosebirea ce se face [...] în diferența dintre noțiunile de pasiune și de puritate, pe de o parte, și cele de iubire transcendentă și de înțelepciune divină, pe de altă parte" [23, p. 795].

În unele localități există tradiția de a orna lumânarea de botez în primul rând cu busuioc acordându-i acestuia o semnificație importantă: „Luminile de botez. Ele se-mpodobesc cu diferite flori naturale sau de hârtie și din care nu poate lipsi busuiocul" [19, p. 175].

Cu mănunchiul de busuioc în cadrul ritualului de botez se stropește pruncul și se leagă fașa de botez a lui. Întrebuințarea magică și foarte frecventă a mănunchiului de busuioc, aproximativ în majoritatea riturilor creștinești, constatăm că mănunchiul despre care vorbim simbolizează unealta cu care la botez sunt sfințiți copiii, locurile, dar și oamenii prin stopirea lor cu agheazmă.

Busuiocul adus la scăldătoare se pune la capul copilului ca pruncul să fie liniștit și atrăgător.

În Bucovina după botez „moașa pregătește scăldătoarea, sau *scăldușca*, [...], punând în apa neîncepută busuioc, mărar, mintă, romaniță și altele, care au darul de a transmite copilului toate calitățile lor" [21, p. 79]. În satele românești Boian și Mahala din Bucovina (astăzi reg. Cernăuți, Ucraina), după botez, prima scăldare a copilului o face nănașa în prezența părinților fătului și a cumetrelor prezente cu câte o crijmă fiecare – un prosop cu lumânare și busuioc. Observăm că busuiocul face parte componentă și la pregătirea unei crijme. Deci, nănașa „moaie cornul crijmei în scaldă și picură copilul cu dânsa în gură, de trei ori, anume ca să nu se prindă de dânsul nici un rău, apoi picură cu lumina de botez, care arde în tot timpul scăldării, în scăldușcă câte trei picături; la cap, la picioare și la ambele mâini, în forma crucii. După aceasta, scăldându-l și spălându-l cum se cuvine, ia triplicul și busuiocul care a fost legat la lumina de botez, precum și crijma, ale cărei cornuri le îndoiește la unloc și prinzându-le pe toate acestea laolaltă, le moaie în scaldă și șterge cu dânsele pe copilul scăldat la urechi, la mâini, subsuori, în stinghiuri, precum și la toate celelalte încheieturi ale corpului" [18, p. 165]. Îndată după ce finalizează scăldatul nou-născutului are loc ritualul înfloririi moașei: „cu diferite flori, dacă e vară, iar dacă e iarnă, o înfloresc numai cu unul sau mai multe fire de busuioc uscat. În același timp, își pun și lor câte un fir de busuioc la ureche" [18, p. 171], pentru că acesta are acțiune energizantă și antidepresivă, înlătură efectele surmenajului și echilibrează starea psihică și emoțională.

Busuiocul nupțial are un simbol mai romantic. Dacă flăcăul acceptă în dar de la iubita sa o crenguță de busuioc, atunci logodna lor este oficială.

Ritualul „Împodobirea găinii", adusă de socrul mic pentru a fi dăruită nașilor se făcea diferit. În unele localități era înfrumusețată cu niște fionguri (panglici) albe și roșii, în altele: „găina avea o coroniță la gât din flori de busuioc" [24, p. 326].

În riturile premaritale de ursită fetele manevrează busuiocul: „acesta se duce în mănunchi la fântână sau la râu, în ziua de Bobotează și se lasă peste noapte. După cum va fi încărcat cu gheață, se va putea descifra norocul fetei. Busuiocul este și un semn captator al dragostei: fetele îl poartă în păr și se duc la joc cu el pus la brâu. Asociat cu elementul acvatic, busuiocul apare atât în practicile ritual calendaristice, cât și în ceremonialul nunții unde mireasa stropește nuntașii cu același instrument simbolic. Și tot în semnificația maritală a busuiocului se integrează prezența unui dans special, *Busuiocul*, din ritualul nunții. Acest dans, cu o terminologie atât de evocatoare se performa de trei ori după masă, ca și noaptea, în timp ce tinerii sunt în camera nupțială" [25, p. 186].

Fata care nu se poate mărita, crede că nu-i destul de frumoasă și își încearcă norocul prin descântece, unde este folosit și busuiocul: „descântecul se face în apă neîncepută și tăcută și cu mănunchiu de busuioc. Din apă se bea de trei ori și cu restul se spală pe trup" [26, p. 17].

În ajun de cununie mirele joacă la casa lui cu tovarășii și vorniceii săi, iar mireasa – la casa ei cu prietenele. Exact în această zi conocarii mirelui și vorniceii miresei poftesc băștinașii la nuntă. „Acești flăcăi sunt împodobiți cu flori la piept și la cușmă, unul dintre ei are un colac mare legat cu busuioc" [27, p. 290].

Busuiocul a fost întrebuințat și la facerea coroniței de mireasă, atât în satele din Bucovina, din Basarabia și din celelalte localități locuite de români din „diferite flori naturale, atât de grădină, cât și de camp pe care și le culege sau mireasa însăși, ca și în vechime miresele române sau mirele, după cum arată și următoarea doină, care se cântă în timpul împletirei: *El cu mâna flori adună,/ Ilenuței de cunună./ Cunună de busuioc,/ Să i-o punem de noroc*" [28, p. 209].

Sensul expresiei: *Să i-o punem de noroc* ne îndeamnă să constatăm că coronița miresei împletită din busuioc aduce tinerilor mai mult noroc în viața lor de cuplu, pentru că în credințele tradiționale românești norocul este considerat: „nu doar ca o șansă sau o necesitate impusă de existența, în opoziție, a ceasului-rău (piaza-rea); norocul poate fi întâlnit sub două aspecte: „unul în rolul de însoțitor permanent al omului, primind, din acest motiv, configurație cvasiantropomorfă, celălalt fiind perceput ca o stare intens pozitivă a destinului uman (bunăstare fizică și materială, reușită în viață etc.); ca însoțitor permanent al omului, norocul apare în preajma lui în fiecare dimineață" [10, p. 465].

După ce mireasa este iertată, încoronată și binecuvântată de către părinții ei, nuntașii cântă un cântec de despărțire a ei: *„Frunză verde mărăcină,/ Ia-ți mireasă ziua bună/ De la frați, de la surori,/ De la grădina cu flori,/ De la strat de busuioc..."* [26, p. 41]. Luându-și rămas bun de la părinți, cineva dintre neveste cântă „doine de despărțire, cu vers foarte duios, doine ca acestea: *„Busuioc mândru pe masă,/ Rămâi, maică, sănătoasă,/ Dacă n-ai fost bucuroasă/ Să mă vezi sara prin casă/ Ca ș-o garafă frmoasă./ Busuioc mândru, tufos,/ Rămâi, tată, sănătos,/ Dacă n-ai fost bucuros/ Să trăiești cu fiica-n casă,/ Să mănânci cu ea la masa"* [26, p. 17].

Ritualul stropirii mirelui de către mireasă prin intermediul unui smoc de busuioc are loc când sosește mirele după mireasă: „ea are un colac, prin care vâră mâna și un smoc de busuioc și-l stropește pe mire. El aruncă batista cu bani și băcălii (bomboani, turtiș etc.) [29, f. 84].

Despre folosirea busuiocului de către mireasă se zice că atunci când „merge la cununie, ca să fie cinstită, ia busuioc de la icoană și se împrejură de trei ori, apoi îl pune în sân" [12, p. 110].

La legatul miresei în satul Șestaci, județul Soroca femeile cântă „Cântecul miresei", în semn al despărțirii nu numai de părinți, dar și de tradițiile și obiceiurile din familie și localitate, de exemplu de la Horă satului, florile de-acasă: *„Leagă-o, leagă-o și-i fă creastă/ Căci de astăzi îi nevastă/ Pe cărarea de la joc/ Are să crească busuioc*" [30, p. 130].

A doua zi după terminarea nunții se organizează obiceiul „Hostropățul", sau în alte localități se mai numește „La zamă" ..., tradițional, la părinții mirelui, unde are loc, practic, cea dintâi întâlnire a socrilor. Socrul și soacra mare îmbrăcând cămeșile îngrijite de mireasă prind a juca, iar soacra, de obicei, cântă: *„Frunză verde busuioc,/ S-au-ntâlnit cuscrii la un loc*" [27, p. 298].

Busuiocul este un „dans popular românesc, asemănător horei, care se execută la nuntă, cu ritm binar și mișcare moderată, melodie după care se execută acest dans" [2, p. 123].

Simbolismul busuiocului la înmormântare este întrebuințat și în bocet. Aceasta încercăm să demonstrăm și prin contextul bocetului de soră a Agafiei Savina din s. Jora de Sus, raionul Susleni, anume prin adresările ei de: *„Soră, sorî, sorioară,/ Scoalî, sorî, nu dormi,/ Scoalî ș-om mai vorbi,/ Scoalî, sorî, întru-n cotișor/ Și mi-i spuni șe te doare*" [31, f. 120]. Adresările respective sunt niște rugăminți ale celor vii către dalbul de pribeag: *„Spune-mi, sorî, când îi veni,/ Undi, sorî, ne-am întâlni,/ Că eu înainti ț-oi ieși,/ Cărăruța ți-oi mătura-o/ Cu busuioc ț-oi sămăna-o,/ Floari albastrî, floari albastrî,/ Când îi mai veni acasî,/ Să-ți vez frații și surorili/ Care-și varsă lăcrămioarele/ După tini, scumpî floari,/ Scumpî, sorî, sorioarî,/ Să vii sara pi răcoari"* [31, f. 120]. Floarea albastră a busuiocului simbolizează tristețea, singurătatea, dar și spiritualitatea, fiind totodată și culoarea care se distinge foarte bine la întuneric și inspiră masculinitate. În cazul respectiv albastrul crează senzația de răceală a relațiilor dintre cei vii și defunct, de tristețe exprimată prin distanțare de viața lumească.

Asemenea, ca și la scăldătoarea copilului nou-născut și celui ce moare i se face spălarea lui – scăldătoare cu apă curată de la izvor care o pun la încălzit: „Pe lângă apă se mai pun în căldare și, mai ales, în timp de vară, atât în Bucovina, cât și în Transilvania, însă și felurite plante precum: mintă, calapăr, *busuioc,* romaniță, sulcină, peliniță, lemnul Domnului, precum și multe alte buruieni și flori mirositoare, anume ca atât scăldătoarea, cât și corpul celui ce se va scălda într-însa, mai cu seamă, dacă acela e copil, să miroase frumos" [32, p. 36]. Desigur, în unele sate din Bucovina mai este datina „de a împodobi mortul iarna cu busuioc și berbenei, ale căror frunze se lipesc cu păcostează, iar vara se pun tot felul de flori de grădină" [32, p. 161].

Tradițional, busuiocul este folosit de către femei pentru a-l pune la icoane și de fete atunci când ies la hora satului, ajungând a fi cea mai întrebuințată plantă aromată și sfântă. Totodată este cotată ca cea mai fermecătoare plantă - floarea fetelor cu multiple întrebuințări în magia dragostei pentru că valorifică un simbol aparte întruchipat printr-un puternic stimulent erotic. Busuiocul e considerat „un afrodiziac, un mijloc magic de a atrage iubitul, are proprietăți fecundatoare, fertilizante și apotropice; este prezent în toate practicile magice cu finalitatea maritală" [33, p. 27].

Busuiocul pus sub pernă semnifică dorința fetei de a-și visa ursitul și de a afla când îi va veni norocul să se mărite.

Crenguța de busuioc prinsă în păr sau pusă în sân simbolizează procesul de atragere a sentimentelor de dragoste a celui dorit.

Rămurica de busuioc purtată de fata mare la horă are o semnificație socială, ierarhică, ritualică, de formare a opiniilor, sărbătorească atât în contextul personal, cât și al comunității, evidențiind maturitatea, comportamentul, intențiile ei matrimoniale, dar și dorința de a-și îndeplini rolul acordat de societate. Ieșind la horă, domnișoara își împărtășește bucuriile și vicisitudinile cu rudele, prietenii și tot satul, marcate prin zâmbet, priviri binevoitoare și prietenești, îndemnuri, sâsâituri, exclamații: așa, hop-șa, hai-hai, chiuituri, strigăte de bucurie, dar cel mai mult prin strigături. Această sărbătoare întrunește toată comunitatea și reprezintă unul din multiplele acte de comunicare emoțională, iar cercul în baza căruia se desfășoară hora simbolizează comunitatea în care urmează să se încadreze fata/mirii.

Busuiocul este floarea cântată și în melodiile de soartă, de noroc. Femeia căsătorită schimbată de bărbat se consideră nefericită, fără de noroc. La această temă se referă și următoarele versuri din cântecul *Foiul verde siminoc*: *„- Cine are noroc, are/ Pune piatră și răsare,/ Eu am pus și busuioc/ Și n-a răsărit deloc"* [34, p. 44].

Semnificația busuiocului o întâlnim și în următoarei „Orație de pahar" înregistrată în s. Bălănești, Nisporeni, de către M. G. Savina, A. P. Condrea în anul 1968: *„Cuconiță mireasă,/ Să ne fie de bine,/ Să-nflorească norocul/ Ca busuiocul"* [35, p. 173].

Busuiocul este cu siguranță o plantă ce nu a rămas indiferentă atât culturii antice, cât și celei moderne.

Bibliografie:

1. Velimirovici Nicolae. Simboluri și semne. București: Predania, 2009. 90 p.
2. Dicționar Enciclopedic. Chișinău: Cartier, 2001. 1696 p.
3. https://ro.wikipedia.org/wiki/Busuioc. (Vizionat 1 aprilie 2017.).
4. Niculiță-Voronca Elena. Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică. Vol. I. Iași: Polirom, 1998. 498 p.
5. Dicționarul Enciclopedic Ilustrat. București: „Cartea românească". 401 p.
6. Bojor Ovidiu. Ghidul plantelor medicinale și aromatice de la A la Z. București: Fiat Lux, 2003. 268 p.
7. Olteanu Antuaneta. Metamorfozele sacrului. Dicționar de mitologie populară. București: Paideia, 1998. 377 p.
8. Brill Tony. Legendele florei. București: „Grai și Suflet – Cultura Românească", 1994. 299 p.
9. Ghinoiu Ion. Obiceiuri populare de peste an. Dicționar. București: Editura Fundației Culturale, 1997. 286 p.
10. Evseev Ivan. Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă. Timișoara: Facla, 1987. 224 p.
11. Niculiță-Voronca Elena. Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică. Vol. I. Iași: Polirom, 1998. 498 p.
12. Antonescu Romulus. Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești. 2009. Ediție digitală 2016, 729 p.
13. Comanici Germina. Ramura verde în spiritualitatea populară. București: Editura Enciclopedică, 2004. 250 p.
14. Dicționar de vise. 46 p. alerteshr.ro/uploads/Dictionarul_de_vise.pdf (vizionat 17.03.2017).
15. Ciubotaru, Silvia. Obiceiuri nupțiale din Moldova. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2000. 780 p.
16. Niculiță-Voronca Elena. Studii în Folclor. Vol. I. București: Tipografia G. A. Lazareanu, 1908. 300 p.
17. Gălușcă Tatiana. Folclor basarabean, adunat în jud. Soroca, Bălți, Orhei. Bălți: 1938. 52 p.
18. Marian, S. Fl. Nașterea la români. Studiu etnografic. București: „Grai și Suflet – Cultura Națională", 1995. 276 p.
19. Olinescu Marcel. Mitologie româmnească. București: Saeculum Vizual, 2004. 399 p.
20. Colac Tudor. La izvorul dorului. Folclor din Onițcani. Chișinău: Grafema Libris, 2004. 200 p.
21. Gorovei Artur. Datinele noastre la naștere. București: „Minerva", 1909. 100 p.
22. Biedermann, Hans. Dicționar de simboluri. Vol.1. Traducere din limba germane de Dana Petrache. București: Saeculum, 2002. 285 p.
23. Chevalier Jean, Gheerdrant Alain. Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesture, forme, figuri, culori, numere. Iași: Polirom, 2009. 1072 p.
24. Ciubotaru Silvia. Obiceiuri nupțiale din Moldova. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2000. 780 p.
25. Comanici Germina. Ramura verde în spiritualitatea populară. București: Editura Enciclopedică, 2004. 250 p.
26. Gorovei Artur. Datinele noastre la nuntă. București: „Minerva", 1910. 114 p.
27. Mateevici Alexei. Opere.Vol.1.Chișinău; Știința, 1993. 622 p.
28. Marian, S. Fl. Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparative. București: „Grai și Suflet-Cultura Națională", 1995. 605 p.
29. AFAȘM., 1965, ms. 154 f. 84. s. Rublenița – Soroca; inf. V. Manea, 55 ani; culeg: A. S. Hâncu, V. I. Țurcanu.
30. Gălușcă Tatiana.Folclor basarabean, adunat în jud. Soroca, Bălți, Orhei. Vol. 1. Bălți: 1938. 186 p.
31. AFAȘM., 1950, ms. 122, f. 120. s. Jora de Sus – Susleni; inf. A. Savina, 34 ani; culeg: M. G. Savin.
32. Marian S. Fl. Înmormântarea la români. Studiu etnografic. București: „Grai și Suflet – Cultura Națională", 1995. 383 p.
33. Ivan Evseev. Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale. Timișoara: Amarcord, 1994. 224 p.
34. Ciaicovschii G. Doine, Cântece, Jocuiri. Chișinău: „Cartea Moldovenească", 1972. 154 p.
35. Folclor din părțile codrilor. Alcătuitorii: Botezatu G. G., Băieși N. M., Jinghietu E. V., M. G. Savina, ș.a. Chișinău: „Știința", 1973. 362 p.

SERGIU COJOCARU

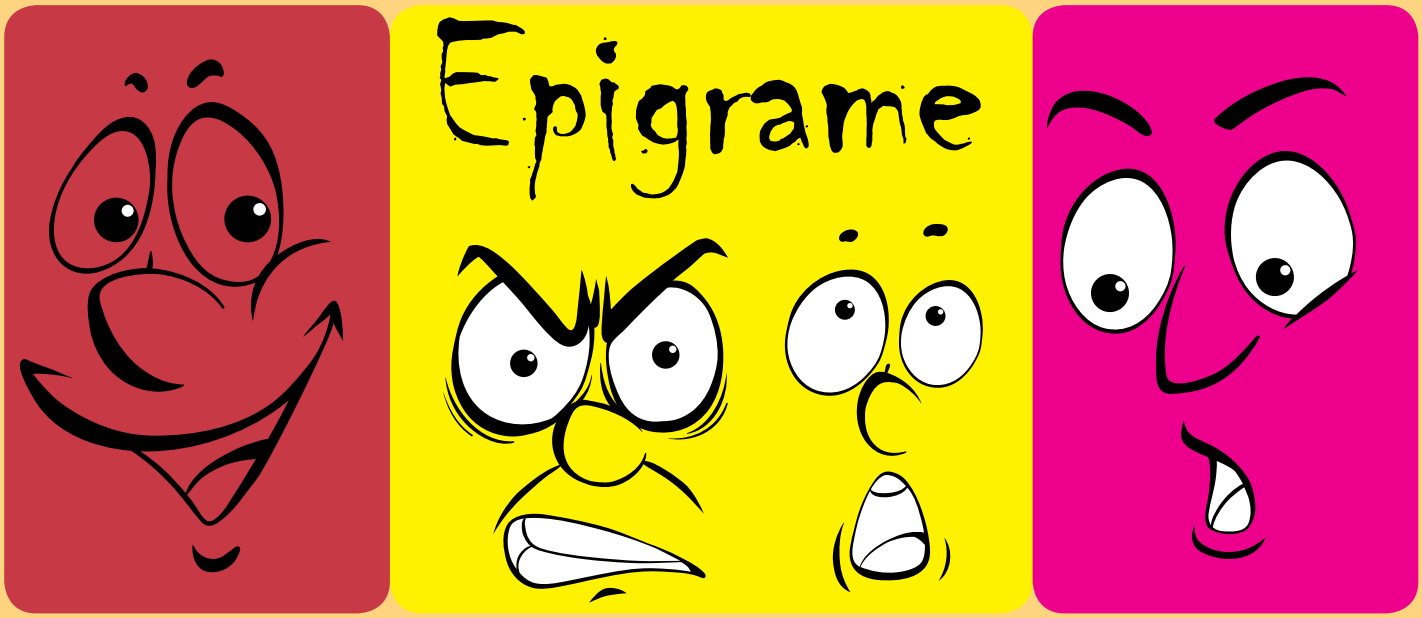

LOVE STORY
Invitat la o cafea,
Liric, ca un vechi adult,
Am băut-o-n pat cu ea
Pic cu pic și-un pic mai mult.

UNUI MISIONAR
CU PORUNCĂ DE LA ȚAR
Mers a face tevatură,
La Bruxelles, s-a-nfățișat,
În ierarhica postură
De GO(dac) încrucișat.

PROSTITUȚIE POLITICĂ
Curvele parlamentare,
Dacă-ar bate bon fiscal,
Printre altele, se pare,
N-ar fi curve în total.

PUPCURIȘTI DE CURTE
(unor istorici certați
cu adevărul istoric)
Etalându-și anvergura,
De mancurți autohtoni
Și-au revendicat măsura
Neghiobiei &...„DODONI."

UNUI CARE
A SFÂȘIAT HARTA
ROMÂNIEI ÎN
LEGISLATIVUL RM
Că a fost un prost școlar,
Exemplaru-i evident,
Este cel mai tont măgar
Mandatat în Parlament.

REMARCĂ
Părăsit de la o vrere,
Simt cum regele abdică,
Tensiunea se ridică...
Restu-i liberă cădere.

EPIGRAMA
În virtutea sa sumară,
Ea-i o Themis iscusită,
Unica justițiară...
Ce decide fără mită.

EPILOG ELECTORAL – 2016
Și-a ales turma intrusă,
Baci la stână un „ghen-sec"
Și-acu stâna e condusă
De un proletar berbec.

SCRUTIN CU DECLIN
(prezidențiale-2016)
E jenant să recunoști,
Prea ne-am întrecut cu gluma,
Cică, mai alesem proști, –
Niciodată ca acuma!

PROVERBIALĂ
Nu mor caii când vor câinii,
Replică de zor mai marii...
Caii nu, își zic românii,
Vulnerabili sunt măgarii!

OCHIUL DRACULUI
Banul, unde-i împărat,
Teoria nu mai prinde,
Ochiul cel încornorat
Fură, cumpără și vinde!

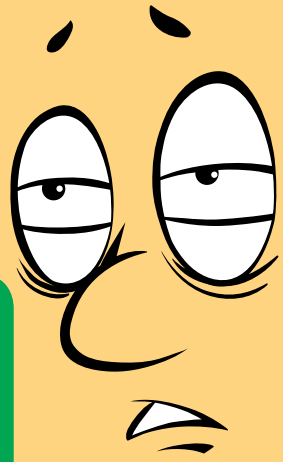

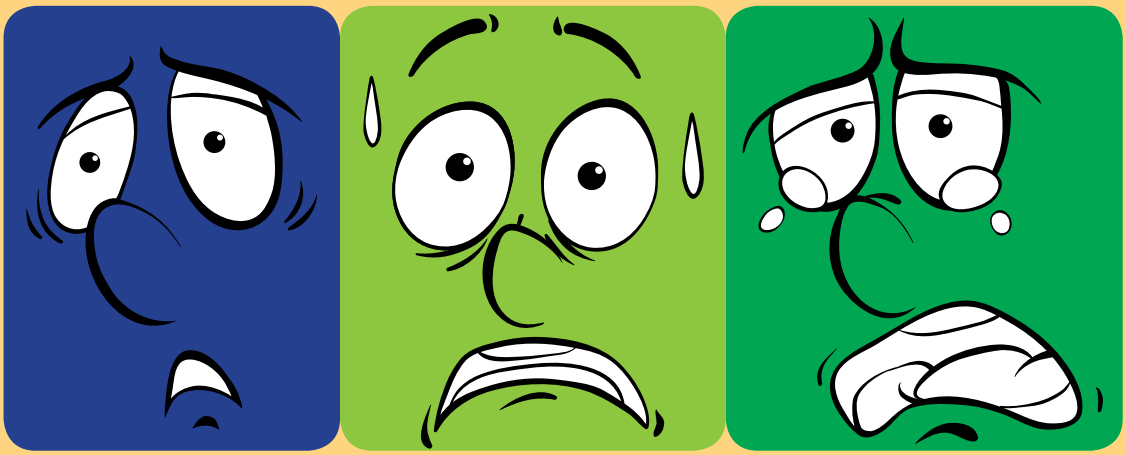

Copilarie dulce păpădie...

com. Bălăbănești, Criuleni

Ansamblul de dans modern „Magica” la 25 de ani de activitate

Conducător artistic, coregraf Svetlana Goncearova, or. Căușeni